

ธุรกิจลิสซิ่งในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีธุรกิจการให้เช่าทรัพย์สินเป็นเวลานานแล้วทั้งการให้เช่าระหว่างบุคคลหรือนิติบุคคล ส่วนการให้เช่าซื้อเริ่มมีขึ้นเมื่อมีบริษัทเงินทุนเกิดขึ้น สำหรับธุรกิจลิสซิ่งในประเทศไทยนั้นอาจถือได้ว่าเป็นประเทศในอาเซียนซึ่งมีการพัฒนาน้อยที่สุด

ธุรกิจลิสซิ่งกำเนิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อมีการจัดตั้ง "บริษัทไทยโอเรียนทัลลิสซิ่ง จำกัด" ในปี 2521 ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยร่วมทุนกับบริษัทลิสซิ่งจากประเทศญี่ปุ่น องค์กรในเครือธนาคารโลก และสถาบันการเงินภายในประเทศ เริ่มเปิดดำเนินการเป็นครั้งแรกเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนในรูปของการให้เช่าเครื่องจักรและอุปกรณ์แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ต่อมาในปี 2522 บริษัทลิสซิ่งของสหรัฐอเมริกและธนาคารกสิกรไทย ได้ร่วมกันจัดตั้ง "บริษัททิสโกลิสซิ่ง จำกัด" ขึ้นเพื่อการบริการให้ครบวงจรแก่ลูกค้าเดิมของบริษัทแม่ คือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทิสโก จำกัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศมีความต้องการใช้บริการทางด้านลิสซิ่ง สำหรับลูกค้าใหม่จะให้บริการโดยพิจารณาว่าลูกค้าต้องเป็นลูกค้าชั้นดีมีธุรกิจขนาดใหญ่ และจะได้รับประโยชน์จากระบบลิสซิ่งอย่างแท้จริงโดยจะให้บริการเฉพาะทรัพย์สินประเภทคอมพิวเตอร์เท่านั้น บริษัทนี้ได้เปิดดำเนินการจริงในปี 2526 และในปี 2523 ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยอังกฤษ ได้ร่วมทุนกับสถาบันการเงินภายในประเทศ จัดตั้งบริษัทบางกอกลิสซิ่ง จำกัด ขึ้นโดยเน้นการให้บริการทางด้านอุปกรณ์สำนักงานรวมทั้งรถยนต์. และในช่วงปลายปี 2528 ได้มีบริษัทที่เปิดดำเนินการธุรกิจลิสซิ่งเกิดขึ้นอีกแห่งหนึ่ง คือ บริษัทโซซีลิส แห่งประเทศไทย

นอกจากบริษัทที่กล่าวมาแล้ว ยังมีอีกหลายบริษัทที่จดทะเบียนพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจลิสซิ่ง แต่ในทางปฏิบัติบริษัทต่าง ๆ เหล่านี้มิได้ดำเนินการธุรกิจลิสซิ่งอย่างแท้จริง แต่ทำธุรกิจให้เช่าซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumer Goods) โดยเฉพาะรถยนต์ เป็นสำคัญ

บริษัทไทยโอเรียนทัลลิสซิ่ง จำกัด เป็นบริษัทผู้ริเริ่มธุรกิจลิสซิ่งในประเทศไทย เป็นบริษัทในเครือของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนธุรกิจ เอกชนทั้งหลายโดยการให้เช่า เครื่องจักรอุปกรณ์ตามที่ลูกค้าต้องการ เพื่อให้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม เป็นบริษัทลิสซิ่งที่ใหญ่ที่สุด โดยมีทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนของการร่วมทุนดังนี้

- บริษัทไทยโอเรียนทัลลิสซิ่ง จำกัด (ประเทศญี่ปุ่น)	ร้อยละ 49
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	ร้อยละ 36
- บริษัทลินเอเซีย จำกัด (ในเครือธนาคารกรุงเทพ จำกัด)	ร้อยละ 10
- บริษัทกรุงเทพประกันภัย จำกัด (ในเครือธนาคารกรุงเทพ จำกัด)	ร้อยละ 5

บริษัทบางกอกลิสซิ่งและบริษัททีสโกลิสซิ่ง เป็นบริษัทที่ครองส่วนในตลาดรองลงมา ถึงแม้ว่าบริษัททั้งสามจะดำเนินการธุรกิจลิสซิ่ง ขณะเดียวกันก็ประกอบธุรกิจการให้เช่าซื้อควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากลิสซิ่งยังไม่เป็นที่แพร่หลาย หรือ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่ผู้ใช้บริการ และส่วนใหญ่ยังคงต้องการความเป็นเจ้าของและเคยชินกับธุรกิจการเช่าซื้อ ซึ่งมีการดำเนินการธุรกิจในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว

นอกจากบริษัทที่กล่าวมาแล้ว บริษัทอื่น ๆ ที่ใช้ชื่อว่า "ลิสซิ่ง" ในการประกอบธุรกิจ จะดำเนินการให้เช่าซื้อ โดยเฉพาะด้านการให้เช่าซื้อรถยนต์ เป็นสำคัญ อาจด้วยจุดมุ่งหวังเพื่อรอดูสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านกฎหมายและการสนับสนุนของรัฐบาลก่อนทำธุรกิจลิสซิ่งอย่างจริงจัง ประกอบทั้งได้มีประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ห้ามบริษัทที่ไม่มีใบอนุญาตจากกระทรวงการคลัง ให้ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ เครดิตฟองซิเอร์ ใช้ชื่อบริษัทที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินรับอนุญาต หากปรากฏว่าบริษัทใดมีชื่อที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินจะต้องดำเนินการยกเลิกและจดทะเบียนชื่อบริษัทใหม่ คำว่า "ลิสซิ่ง" จึงเป็นทางออกใหม่ที่จะนำมาใช้แทน

1. การจัดตั้งและการให้บริการ

ในประเทศไทยธุรกิจลิสซิ่งไม่ถูกจัดว่าเป็นกิจกรรมทางการเงิน ไม่มีสถานะเป็นสถาบันการเงิน ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานใดของทางการ การจัดตั้งสามารถทำได้ด้วย

การจดทะเบียน เป็นนิติบุคคลกับกระทรวงพาณิชย์ โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของทางการ เพราะไม่มีกฎหมาย เฉพาะ เกี่ยวกับการประกอบกิจการประเภทนี้

ลักษณะโดยทั่วไปของการ เข้าแบบลีสซิ่งนี้ไม่มุ่งหวังการ เป็น เจ้าของทรัพย์สิน แต่มุ่งหวัง ที่ประโยชน์การใช้งาน เป็นสำคัญ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการ เข้าแล้ว อาจมีทางเลือกที่สำคัญ 2 ทาง คือทำสัญญาเช่าต่อไป หรือถ้าต้องการที่จะ เป็น เจ้าของก็ เลือกที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นด้วยราคาที่ต่ำมาก หรือแต่เพียงในนามแล้วแต่จะตกลงกัน แต่สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจและ อุตสาหกรรมโดยทั่วไปเคยชินกับการ เข้าซื้อซึ่งมีมา เป็น เวลานานแล้ว และ เป็นที่แพร่หลายอย่างมาก ประกอบทั้งยังคงยึดมั่นต่อการ เป็น เจ้าของ เพื่อแสดงถึงฐานะของกิจการนอก เหนือจากการใช้ประโยชน์ แล้ว ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการ เข้า ส่วนใหญ่ต้องการ เป็น เจ้าของทรัพย์สินนั้นเลย การทำสัญญา เข้าแบบลีสซิ่งจึงต้องทำเป็น 2 ส่วน คือ สัญญาเช่าหลัก ซึ่งจะระบุถึงรายละเอียดและข้อตกลง การเช่าระหว่างผู้ให้เช่าและผู้เช่าและบันทึกต่อท้ายสัญญาเช่าหลัก ซึ่งระบุถึงข้อตกลงและเงื่อนไข ในการต่ออายุการ เข้า . หรือซื้อขายทรัพย์สินนั้นเมื่อหมดสัญญาเช่าแล้ว

2. การดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งในปัจจุบัน

2.1 สัดส่วนของการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่ง¹

การดำเนินงานธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา มีแนวโน้มการขยายตัว เพิ่มขึ้น เป็นลำดับ โดยมีสัดส่วนของมูลค่าเครื่องจักรที่ให้เช่า ประเภทของเครื่องจักรที่ให้เช่า ขนาดของธุรกิจและอุตสาหกรรมที่มาใช้บริการ และระยะเวลาเฉลี่ยของการเช่า ดังต่อไปนี้

2.1.1 มูลค่าเครื่องจักรที่ให้เช่า โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี 2525-2527 ได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 135.8 ล้านบาทในปี 2525 เป็น 193.2 ล้านบาทในปี 2526 หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 42.5 และในปี 2527 มูลค่าเครื่องจักรที่ให้เช่าประมาณ 286.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ระยะเดียวกันปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 48.2 สาเหตุเพราะภาวะ เศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว หลังวิกฤตการณ์น้ำมัน ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา และขยายตัวอย่างมากตลอดปี 2526 ทำให้ อุปสงค์ของสินเชิ่อมมีมากขึ้น ในขณะที่สภาพคล่องของธนาคารเริ่มลดลง เพราะผลจากนโยบาย

¹ मारศรี กิตติอุดมเดช, "ธุรกิจลีสซิ่ง (Leasing) ในประเทศไทย, " สรุปภาวะธุรกิจ และอุตสาหกรรม ธปท. (มิถุนายน 2529): 54-55.

จำกัดการขยายตัวของสินเชื่อของทางการ ตั้งแต่ปลายปี 2526 ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจและอุตสาหกรรม ประสบกับปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จึงหันมาใช้บริการของธุรกิจสินเชื่อซึ่งเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า มูลค่าเครื่องจักรที่ให้เช่า ในปี 2528 ได้ลดลงเหลือเพียง 242.7 ล้านบาท หรือลดลงจากปี 2527 ร้อยละ 15.3 ทั้งนี้ เป็นไปตามภาวะการค้าและภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาลงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

2.1.2 ประเภทของเครื่องจักรที่ให้เช่า มีข้อน่าสังเกตคือ สัดส่วนของประเภทเครื่องจักรที่ให้เช่าในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากระยะเริ่มแรก การดำเนินงานตามภาวะธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในช่วงปี 2521-2524 มูลค่าการให้เช่าประเภทเครื่องจักรอุตสาหกรรมโรงงาน มีจำนวนสูงสุด คือมีสัดส่วนถึงร้อยละ 46.0 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาเป็นเครื่องอัดรูปและอุปกรณ์ถ่ายรูป มีสัดส่วนร้อยละ 18.8 ส่วนที่เหลือคือ เครื่องจักรการขนส่ง เครื่องจักรก่อสร้าง เครื่องจักรอื่น ๆ เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องควบคุมมลภาวะ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีสัดส่วนร้อยละ 16.9, 8.9, 6.3, 1.6, 1.0 และ 0.5 ตามลำดับ แต่ในปี 2528 ปรากฏว่าสัดส่วนของมูลค่าการให้เช่าในธุรกิจเครื่องใช้สำนักงานกลับมีมูลค่าสูงสุด คือ มีสัดส่วนร้อยละ 33.4 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาเป็นเครื่องจักรอุตสาหกรรมโรงงาน มีสัดส่วนร้อยละ 31.6 ส่วนเครื่องจักรขนส่ง เครื่องอัดรูปและอุปกรณ์ถ่ายรูป เครื่องจักรก่อสร้าง และอื่น ๆ มีสัดส่วนร้อยละ 19.2, 11.7, 2.4 และ 1.7 ตามลำดับ

2.1.3 ขนาดของธุรกิจและอุตสาหกรรมที่มาใช้บริการ ปรากฏว่า ในระหว่างปี 2525-2528 ธุรกิจขนาดเล็กที่เป็นบริษัทจดทะเบียนที่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 1 ล้านบาท ได้ใช้บริการจากบริษัทสินเชื่อซึ่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 37.3 ของจำนวนผู้เช่าทั้งหมด รองลงมาเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนพาณิชย์หรือธุรกิจการค้ารายย่อยเฉลี่ยร้อยละ 20.6 สำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ที่เป็นบริษัทจำกัดที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 20.5 ส่วนธุรกิจขนาดกลางคือ บริษัทจำกัด ที่มีทุนจดทะเบียน 1-3 ล้านบาท และ 3-5 ล้านบาทมีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 13.9 และ 7.7 ตามลำดับ

เป็นที่น่าสนใจเห็นว่า ในปี 2525 ธุรกิจขนาดใหญ่มาใช้บริการของบริษัทสินเชื่อซึ่งสูงสุดถึงร้อยละ 31.8 เทียบกับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 24.3 และ 19.7 ตามลำดับ (ไม่รวมธุรกิจที่จดทะเบียนพาณิชย์) ทั้งนี้ เป็นเพราะในช่วงระยะเวลา

ดังกล่าว อุปสงค์ของเงินกู้ในตลาดเงินมีสูงมาก ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ได้กำหนดแนวนโยบาย การปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวดหลังภาวะเงินตึงตัว ทำให้การพิจารณาขอเงินกู้และอนุมัติวงเงิน กู้ล่าช้ามาก ธุรกิจดังกล่าวจึงหันมาใช้บริการสินเชื่อทางด้านลีสซิ่ง โดยเฉพาะผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมโรงงานต่าง ๆ

2.1.4 ระยะเวลาเฉลี่ยของการเช่า ตั้งแต่ช่วงระยะปี 2522-2528 อยู่ ระหว่าง 37.7-47.6 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นระยะปานกลาง

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่ง²

2.2.1 การหาลูกค้า ก่อนที่จะมีการให้บริการเช่าจะต้องมีลูกค้าที่จะ พิจารณาให้เช่า การหาลูกค้าหรือผู้เช่าของบริษัทลีสซิ่ง จะเป็นหน้าที่ของฝ่ายการตลาด อาจกระทำ ได้ดังนี้คือ

1. การติดต่อลูกค้า เจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดจะเป็นผู้พิจารณาหาผู้ที่ เหมาะสมและคาดว่าจะ เป็นลูกค้าที่ดีของบริษัท โดยการหารายชื่อลูกค้าจากแหล่งต่าง ๆ ไปพบ ลูกค้าและนำความคิดด้านการเช่าแบบลีสซิ่งไปเสนอแก่ลูกค้า ลูกค้าลักษณะนี้มักเป็นลูกค้าที่ดี เป็น ที่ต้องการของบริษัท และบริษัทมีข้อมูล เกี่ยวกับลูกค้า เหล่านี้บ้างแล้ว การจะหาแหล่งรายชื่อผู้ที่จะ เป็นลูกค้านั้นอาจพิจารณาจากแหล่งต่าง ๆ ได้ดังกล่าวต่อไปนี้คือ

1.1 สื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่การตลาดผู้ทำหน้าที่หาลูกค้า จำเป็นต้องติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ในวงการธุรกิจทุกวัน จากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากข่าวสารทางหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ การวิเคราะห์เศรษฐกิจ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ เพราะข่าวสารต่าง ๆ นั้นอาจช่วยให้เห็นช่องทางได้ว่า ใครคือผู้ที่ควรจะเป็นลูกค้าใน อนาคตของบริษัท เช่น หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าบริษัทแห่งหนึ่งอยู่ระหว่างการริเริ่มดำเนินกิจการผลิต อาหารทะเลกระป๋อง มีการวิจัยตลาดในประเทศโดยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ก็ทำให้ทราบ

---

² นงลักษณ์ หุตะภิญโญ, "การศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทชั้นโท สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 56-61.

ได้ว่าบริษัทนี้กำลังต้องการเครื่องจักรโรงงานที่จะใช้ในการผลิตและอุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ จึงไปติดต่อลูกค้า เพื่อ เสนอการบริการให้ เข้าแบบลิสซิ่ง

1.2 แหล่งข่าวสารของทางราชการหรือสมาคมทางธุรกิจ นอกจากการหาข่าวสารจากสื่อสารมวลชนทั่วไปแล้ว ยังมีข่าวสารซึ่งเป็นแหล่งที่สำคัญที่เป็นแหล่งทางด้านธุรกิจโดยตรง เช่น วารสารกระทรวงพาณิชย์ อุตสาหกรรมสาร วารสารของสมาคมการจัดการธุรกิจ วารสารสมาคมไทยเงินทุน นอกจากนี้ยังอาจเลือกลูกค้าได้จากรายชื่อของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่กระทรวงพาณิชย์จัดทำขึ้น โดยสามารถนำงบการเงินของบริษัทนั้น ๆ จากกระทรวงพาณิชย์ มาพิจารณาประกอบการเลือกได้

2. แนะนำโดยผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายเครื่องจักรโรงงานหรืออุปกรณ์สำนักงาน ผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายจะเป็นผู้ที่ติดต่อกับลูกค้าก่อน และจะเป็นผู้ที่รู้ว่าลูกค้ารายใดมีความจำเป็นหรือต้องการใช้บริการของบริษัทลิสซิ่ง ก็จะแนะนำลูกค้าให้มาติดต่อที่บริษัท หรือให้เจ้าหน้าที่ของบริษัทออกไปพบลูกค้า ถ้าพิจารณาแล้วสามารถให้เข้าแก่ลูกค้าได้ ก็จะได้ประโยชน์กันทุกฝ่าย กล่าวคือผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายสามารถขายสินค้าได้ บริษัทได้ประโยชน์จากการให้เข้าลูกค้าได้ใช้ประโยชน์จาก เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ตามต้องการ เจ้าหน้าที่การตลาดจะต้องเป็นผู้ติดต่อกับผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายเพื่อแนะนำการให้บริการของบริษัท การที่สามารถติดต่อกับผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายรายใหญ่ได้จะเป็นผลดีแก่บริษัท เพราะผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายรายใหญ่จะมีสินค้าที่ดีมีคุณภาพ และมีจำนวนลูกค้ามาก การติดต่อกับผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายไม่จำเป็นต้องให้ค่านายหน้าหรือผลประโยชน์อื่นใดจากการแนะนำลูกค้าให้บริษัท เพราะต่างก็ได้ประโยชน์กันทั้ง 2 ฝ่าย และสภาพการแข่งขันของบริษัทผู้ให้เข้ายังมีน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ต่างกับการให้บริการเข้าซื้อรถยนต์ ซึ่งมีสภาพการแข่งขันของผู้ให้เข้าซื้อสูงมาก จึงจำเป็นต้องให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์

3. แนะนำโดยบริษัทหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ บริษัทที่เป็นผู้ถือหุ้น อาจเป็นผู้แนะนำลูกค้ามาให้ หรือ เจ้าหน้าที่ของบริษัทอาจรู้จักกับบุคคลในวงการธุรกิจในแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในฝ่ายสินเชื่อของสถาบันการเงิน หรือสถาบันการเงินที่บริษัทติดต่อหรือเป็นลูกค้าอยู่ก็อาจแนะนำได้ อีกทางหนึ่งซึ่งช่วยแนะนำบริษัทได้อย่างมากคือ ลูกค้าบอกต่อ ๆ กัน ดังนั้น การบริการลูกค้าอย่างดีที่สุด นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยโฆษณาชื่อ เสียงของบริษัท

2.2.2 การขอข้อมูลจากลูกค้า เมื่อทราบว่าผู้ใดจะเป็นลูกค้าแล้ว เจ้าหน้าที่การตลาดจะเป็นผู้ติดต่อกับลูกค้า ถ้ากรณีเป็นลูกค้ารายใหญ่ที่ต้องไปติดต่อเอง และต้องติดต่อกับผู้บริหารระดับสูง อาจไปพร้อมกับผู้จัดการเพื่อให้การติดต่อรวดเร็วยิ่งขึ้น

การจะให้ผู้ใด เข้า เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ต้องการนั้น บริษัทลีสซิ่ง จำต้องรับความเสี่ยงแทนผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายในการซื้อสินค้าให้แก่ผู้เช่า ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาผู้เช่าอย่างละเอียด (โดยทั่วไปแล้วการให้เช่าแบบลีสซิ่งจะให้บริการแก่ลูกค้าที่เป็นนิติบุคคล เพราะสามารถได้รับประโยชน์จากลักษณะการเช่าแบบลีสซิ่งมากกว่ากรณีบุคคลธรรมดา) การพิจารณารายละเอียดของผู้เช่า นั้น เริ่มตั้งแต่กิจการของผู้เช่า ความมั่นคง โครงการที่จะนำเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ไปใช้มีความจำเป็นและเหมาะสมแค่ไหน ความเป็นไปได้ของโครงการ รายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ รวมถึงผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่าย

ข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้น เหล่านี้จะได้มาจาก

1. ใบคำขอเช่า เป็นเอกสารที่บริษัทให้ลูกค้าหรือผู้เช่าแจ้งรายละเอียดแก่บริษัท เพื่อประกอบการพิจารณาให้เช่า ใบคำขอเช่านี้จะให้ผู้เช่าแจ้งรายละเอียดดังนี้

1.1 รายละเอียดเกี่ยวกับกิจการของลูกค้า เช่น สถานที่ตั้ง ประเภทธุรกิจ จำนวนพนักงาน เงินทุน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ บริษัทในเครือ (ถ้ามี)

1.2 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเครื่องจักร เช่น ผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายราคา สถานที่ให้ส่งมอบเครื่องจักร และสถานที่เก็บรักษาเครื่องจักร

1.3 รายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขการเช่า เช่น ระยะเวลา การเช่า เงินวางมัดจำ ข้อตกลงอื่น ๆ

1.4 ธนาคารหรือสถาบันการเงินที่ใช้บริการอยู่ เช่น ชื่อ สาขา บัญชี เลขที่

นอกจากการแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ แล้ว ผู้ขอเช่าต้องยื่นเอกสารสำคัญประกอบใบคำขอเช่าด้วย เช่น สำเนาใบจดทะเบียนการค้า หนังสือรับรองบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด สำเนาหนังสือบริษัทสนธิ ใบทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจลงนาม ใบเสนอราคาเครื่องจักรที่จะซื้อพร้อม Catalogue เป็นต้น

2. จากการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจสัมภาษณ์จากตัวลูกค้าเองหรือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ขายสินค้า บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ถ้าผู้สัมภาษณ์เป็นผู้มีความสามารถและมีเทคนิคที่ดีในการสัมภาษณ์ ก็จะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น

3. จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลจากหน่วยงานของทางราชการ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม หอการค้า สภาการค้า ธนาคารที่ลูกค้าใช้บริการ

2.2.3 การวิเคราะห์งบการเงินและข้อมูลของลูกค้า การวิเคราะห์จะช่วยให้เห็นถึงความเหมาะสมและความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแก่บริษัทในการให้ลูกค้าเช่า ในการวิเคราะห์ลูกค้า อาจแยกการวิเคราะห์เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีใช้ประกอบการเงิน อาจแยกการพิจารณาได้ดังนี้

1.1 ลักษณะของธุรกิจ โดยพิจารณาจากนโยบายการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ ทั้งด้านการตลาด การขาย การจัดซื้อ การผลิต การควบคุม รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสร้างโรงงาน กฎหมายแรงงาน เป็นต้น การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหาร ลักษณะและแนวโน้มของธุรกิจ นอกจากความสามารถของผู้บริหารแล้ว ประสิทธิภาพและความเป็นที่เชื่อถือของผู้บริหารในวงการธุรกิจก็นับว่ามีความสำคัญ

1.2 ความสามารถในการชำระหนี้ โดยพิจารณาจากขนาดของธุรกิจ ปริมาณการขาย กำไรจากการขาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงจำนวนเงินที่ควรจะให้เครดิต จำนวนเงินค่าเช่า และจำนวนงวดในการเช่า

1.3 สินค้า เป็นสิ่งสำคัญที่บริษัทลิสซิ่งพิจารณาอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ธุรกิจ โดยต้องพิจารณาถึงประเภท และชนิดของสินค้าที่ธุรกิจดำเนินอยู่ เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจหรือไม่ มีความยืดหยุ่นได้มากน้อยเพียงใด ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐบาลหรือไม่ วัตถุประสงค์ในการผลิต ขั้นตอนการผลิต ราคาสินค้า การส่งเสริมการขาย และอนาคตของสินค้า

1.4 ภาวะของประเทศ การดำเนินธุรกิจมีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและภาวะทางการเมืองหรือไม่ โดยเฉพาะในกิจการที่มีการสั่งสินค้าเข้าและส่งออกสินค้าออก

2. การวิเคราะห์งบการเงิน โดยการพิจารณาจากรายงานทางการเงินของธุรกิจ ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขทางการบัญชีเป็นสำคัญ เช่น อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อค่าขาย หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นต้น

การวิเคราะห์งบการเงินของธุรกิจจะช่วยให้เห็นถึงสภาพของธุรกิจในขณะหนึ่ง เช่น การศึกษาอัตราส่วนทุนหมุนเวียน ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์เดินสะพัดกับหนี้สินเดินสะพัด ถ้าอัตราส่วนนี้มากกว่า 1 ขึ้นไป แสดงว่าธุรกิจนั้นมีความสามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ เพราะมีส่วนของสินทรัพย์เดินสะพัดมากกว่าหนี้สินเดินสะพัด

2.2.4 การพิจารณาทรัพย์สินที่จะให้เช่า ทรัพย์สินที่ให้เช่าแบบลิสซึ่งจะเป็นสินทรัพย์ประเภททุนที่มุ่งใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ เช่น เครื่องจักรในโรงงาน อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ผู้เช่าจะเป็นผู้ระบุชื่อผู้จำหน่ายและลักษณะของทรัพย์สินที่ต้องการแก่บริษัทผู้ให้เช่า บริษัทจะนำรายละเอียดเหล่านี้มาพิจารณาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าและงบการเงิน โดยพิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้เช่าจะได้รับจากทรัพย์สินนั้นเป็นสำคัญ

2.2.5 การนำเสนอและอนุมัติโดยผู้มีอำนาจ เจ้าหน้าที่การตลาดจะเป็นผู้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ขอเช่า เพื่อเสนอต่อผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ โดยอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าการตลาด เพื่อการอนุมัติให้เช่าภายในวงเงินที่จะอนุมัติ ถ้าทรัพย์สินที่จะขอเช่ามีมูลค่าสูงกว่าวงเงินที่ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการจะอนุมัติได้ ก็จะทำเสนอต่อกรรมการผู้จัดการหรือคณะกรรมการของบริษัทต่อไป

2.2.6 การจัดทำสัญญาประกอบการเช่า เมื่อผู้มีอำนาจของบริษัทอนุมัติให้เช่าแล้ว บริษัทและผู้ขอเช่าจะจัดทำสัญญาลงนามร่วมกันในรูปของสัญญาเช่า ซึ่งในสัญญาเช่านี้จะระบุถึงรายละเอียดข้อตกลง และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการเช่าที่ผู้เช่าจะต้องปฏิบัติ สำคัญที่ถูกต้อง

กำหนดในสัญญา เช่น รายละเอียดของทรัพย์สินที่เช่า ระยะเวลาการเช่า ค่าเช่า การต่ออายุสัญญาเช่า การส่งมอบทรัพย์สินที่เช่า การดูแลบำรุงรักษา การประกันภัย การวาง เงินประกัน เบี้ยปรับ และข้อกำหนดเพิ่มเติมอื่น ๆ เป็นต้น

2.2.7 การติดต่อผู้ขาย หลังจากที่บริษัทได้ทำสัญญาตกลงให้เช่าแก่ผู้ขอเช่าแล้ว บริษัทจะติดต่อผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายเพื่อจัดซื้อทรัพย์สินที่ผู้เช่าต้องการ โดยบริษัท เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น เมื่อบริษัทตกลงซื้อขายกับผู้ขายแล้ว ผู้ขายจะส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าแก่ผู้เช่าตาม เวลาและสถานที่ที่ผู้เช่าต้องการ ซึ่งจะระบุไว้ในสัญญาเช่า เมื่อผู้เช่าได้รับมอบทรัพย์สินแล้วจะต้องตรวจดูทรัพย์สินที่เช่า และออกไปรับทรัพย์สินที่เช่าให้แก่บริษัท เมื่อผู้เช่ารับมอบเรียบร้อยแล้วจะถือว่าผู้เช่ารับว่าได้มีการส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าในสภาพที่ดีเรียบร้อยแล้ว บริษัทจะชำระค่าทรัพย์สินแก่ผู้ขาย

2.3 การบันทึกรายการทางการเงินบัญชี³

บริษัทจะบันทึกรายการทรัพย์สินที่ให้เช่า เป็นสินทรัพย์ของบริษัท เพราะบริษัท เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตลอดอายุสัญญาเช่า และบันทึกรายการค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัท ส่วนค่าเช่าที่ได้รับทั้งจำนวนจะถูกบันทึกเป็นรายได้ (ผู้เช่าจะบันทึกรายการบัญชีเพียงค่าเช่าที่จ่ายทั้งจำนวน เป็นค่าใช้จ่ายของผู้เช่าและแสดงรายการสินทรัพย์ที่เช่าไว้ในหมายเหตุต่อท้ายงบการเงิน)

นโยบายทางการเงินบัญชีด้านการจำหน่ายค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ให้เช่าในแต่ละบริษัทแตกต่างกันโดยใช้วิธียอดลดลง (Sum-of-The-Year--Digits) ตามอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ หรือโดยวิธีเส้นตรง (Straight-Line Method) เนื่องจากสินทรัพย์ต่าง ๆ ยกเว้นที่ดินถูกกำหนดให้จำหน่ายค่าเสื่อมภายใน 5 ปี แต่สัญญาเช่าบางรายมีอายุสัญญาน้อยกว่า 5 ปี เมื่อสินทรัพย์ถูกจำหน่ายออกไป บางบริษัทจะโอนราคาทุนและค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์นั้นออกจากบัญชี ถ้าไรหรือขาดทุนอันเกิดจากการจำหน่ายสินทรัพย์จะนำเข้าบันทึกไว้ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดบัญชีนั้น บางแห่งจะใช้ค่าเสื่อมราคาสะสมที่ยังจำหน่ายไปหมด เป็นราคาขายทรัพย์สินนั้น

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

2.4 การเสียภาษีจากการดำเนินงาน⁴

ดังได้กล่าวแล้วว่าธุรกิจสีซึ่งไม่ถูกจัดว่าเป็นสถาบันการเงิน และไม่มีความหมายพิเศษหรือการสนับสนุนใดจากทางรัฐบาล มีฐานะเป็นเพียงบริษัทที่ประกอบธุรกิจธรรมดา ธุรกิจสีซึ่งมีรายได้จากการดำเนินงานในรูปของ "ค่าเช่า" ซึ่งได้รับชำระเป็นงวด ช่วงระยะเวลาของแต่ละงวดแล้วแต่จะตกลงกัน โดยปกติงวดละหนึ่งเดือน ธุรกิจสีซึ่งจะต้องเสียภาษีแก่รัฐบาล เนื่องจากมีรายได้เช่นเดียวกับบริษัททั่วไป ดังนี้

1. ภาษีเงินได้ - จำนวนร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
  - จำนวนร้อยละ 35 ของกำไรสุทธิ สำหรับบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ค่าเช่ารับ จะต้องเสียภาษีการค้าอัตราร้อยละ 2.5 ของค่าเช่ารับทั้งจำนวนรวมกับภาษีเทศบาลอีกร้อยละ 10 ของภาษีการค้า รวมเป็นร้อยละ 2.75 ทั้งนี้เนื่องจากประกอบ การให้เช่าทรัพย์สินที่มีข้อสังหาริมทรัพย์ประเภทการค้าที่ 5 ของบัญชีอัตราภาษีการค้าที่กำหนดในประมวลรัษฎากร⁵
3. การนำเข้า เมื่อนำเครื่องจักรอุปกรณ์เข้ามาในประเทศเพื่อให้ผู้เช่า เข้าตามที่ต้องการนั้น จะต้องเสียภาษีขาเข้าเครื่องจักรร้อยละ 10 และภาษีการค้ากับภาษีเทศบาลอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีอัตราที่แตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทของเครื่องจักร

2.5 การจัดหาเงินทุน⁶

นอกจากการหาเงินทุนโดยการกู้ยืมและการกู้เงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร โดยมีบริษัทผู้ถือหุ้นใหญ่หรือสิทธิตามสัญญา เข้าค่าประกันแล้ว บางบริษัทอาจกู้ยืมระยะยาวเพื่อหมุนเวียนใช้ซื้อ

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁵ ในปัจจุบันทางการได้แก้ไขกฎหมายภาษีการค้าในส่วนนี้แล้ว โดยกำหนดให้รายรับจากการให้เช่าเสียภาษีการค้าเพียง 3% ของส่วนที่เกินกว่าราคาทุน แต่ยังมีได้มีการประกาศใช้ (ดูรายละเอียดในบทที่ 4).

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

สินทรัพย์ให้เข้าจากบริษัทผู้ถือหุ้นใหญ่โดยมีสินทรัพย์ให้เข้าบางส่วนพร้อมผลประโยชน์จากการประกันภัย
ในสินทรัพย์เป็นหลักประกัน กรณีเป็นบริษัทในเครือของธนาคารในต่างประเทศจะได้รับ เงินทุนจากการ
กู้ยืมระยะยาวจากต่างประเทศ

3. สาระสำคัญในสัญญาเช่าและการวิเคราะห์ข้อกำหนดในสัญญา

3.1 สาระสำคัญของข้อกำหนดในสัญญาเช่า

ในสัญญาเช่านี้จะระบุเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ทรัพย์สินที่เช่า ระยะเวลา
การเช่า ค่าเช่า นอกจากรายละเอียดดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องมีข้อตกลงเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า โดย
ผู้เช่ามีสิทธิเลือกได้ 3 กรณีคือ ผู้เช่าขอซื้อทรัพย์สินนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตน หรือจะขอ เช่าทรัพย์สิน
นั้นต่อไป หรือจะขายทรัพย์สินนั้นแก่บุคคลที่สามก็ได้ และประการที่สำคัญจะต้องมีการระบุ เกี่ยวกับ
เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้เช่าต้องปฏิบัติระหว่างการเช่าได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินที่เช่า
การประกันภัย การวางเงินประกัน เบี้ยปรับ และข้อกำหนดเพิ่มเติมอื่น ๆ เป็นต้น สาระสำคัญที่ถูก
กำหนดในสัญญา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ทรัพย์สินที่ให้เช่า ทรัพย์สินที่ให้เช่าส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องจักรหรืออุปกรณ์
ที่ผลิตหรือมีตัวแทนจำหน่ายอยู่ในประเทศ ซึ่งต้องเป็นทรัพย์สินใหม่ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เช่า
และสะดวกในการได้รับคำแนะนำหรือบริการหลังการขายจากผู้จำหน่าย ในกรณีที่ผู้เช่าต้องการได้
ทรัพย์สินที่ใช้งานเฉพาะอย่าง ซึ่งต้องนำเช่าจากต่างประเทศ (ทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินใหม่หรือ
ผ่านการใช้งานแล้วก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า) ผู้เช่าจะเป็นผู้ขอเปิด เลตเตอร์ออฟเครดิต
(Letter of Credit) กับธนาคารในฐานะเป็นผู้ส่งสินค้าเข้ามา แล้วจึงทำการขายแก่บริษัท
ผู้ให้เช่าแล้วทำการเช่าทรัพย์สินนั้นกับผู้ให้เช่าอีกทีหนึ่ง ถือเป็นลักษณะการให้เช่าแบบ Sale and
Lease Back แต่ถ้าผู้เช่าไม่มีเงินพอชำระแก่ธนาคาร บริษัทจะออกหนังสือแก่ธนาคารว่าบริษัทให้เครดิต
แก่ผู้เช่า และบริษัทจะนำเงินไปชำระแก่ธนาคารเมื่อสินค้ามาถึง

3.1.2 ระยะเวลาการให้เช่า บริษัทลีสซิ่งในประเทศไทยจะให้บริการแก่ลูกค้า
2 ชนิดควบคู่กันไปคือ การให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่ง กรณีที่เป็นนิติบุคคลและทรัพย์สินที่จะ
เช่ามีมูลค่าสูงบริษัทจะแนะนำให้ใช้บริการทางด้านลีสซิ่ง เพราะจะได้รับประโยชน์สูงกว่าการเช่า
ซื้อหรือกรณีที่ เป็นบุคคลธรรมดาระยะเวลาการให้เช่านั้นจะคำนึงถึงอายุการใช้งานของทรัพย์สินที่เช่า

และความสามารถในการจัดการทางการเงินของผู้เช่า โดยทั่วไปอายุสัญญาการเช่าจะอยู่ระหว่าง 3-5 ปี ทั้งนี้ขึ้นกับความมั่นใจของบริษัทต่อผู้เช่า บางบริษัทจะให้ผู้เช่าเช่าระยะเวลานาน 4-5 ปี เพื่อผลของการตัดค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินที่เช่า เพื่อให้มูลค่าทางบัญชีหมดไปในเวลาที่จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาทางด้านภาษี

3.1.3 ค่าเช่า ผู้เช่าต้องชำระค่าเช่าแก่บริษัทเป็นงวด ปกติเดือนละครั้งด้วยจำนวนเงินที่เท่ากันตามที่ตกลงกันทั้งสองฝ่ายตลอดอายุสัญญาเช่า ในการคิดค่าเช่าของบริษัทลีสซึ่งจะประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญคือ

1. ต้นทุนของทรัพย์สิน นอกจากราคาทรัพย์สินแล้วยังประกอบด้วยค่าใช้จ่ายอื่นใดที่บริษัทต้องจ่าย เพื่อให้ได้ทรัพย์สินนั้นมา
2. ต้นทุนของเงินทุนของบริษัท
3. อัตราผลตอบแทนที่บริษัทต้องการ อาจไม่เป็นจำนวนที่คงที่แน่นอนขึ้นกับผู้เช่า ถ้าเป็นลูกค้าชั้นดีมีความเสี่ยงน้อยบริษัทก็อาจคิดในอัตราที่ต่ำ

นอกจากนี้ยังมีรายการอื่น ๆ เช่น ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าภาษี เป็นต้น ค่าเช่าจะถูกคิดจากตัวประกอบต่างๆ นำมารวมกันแล้วเฉลี่ยตามระยะเวลาที่เช่า ซึ่งจะได้ค่าเช่าต่อเดือนที่ผู้เช่าต้องชำระเท่า ๆ กัน ตลอดระยะเวลาตามสัญญา

3.1.4 การเรียกเก็บค่าเช่า ผู้เช่าอาจชำระค่าเช่าด้วยเงินสดหรือเช็คธนาคารเมื่อถึงกำหนดชำระที่ตกลงกันไว้กับบริษัท หรือจะชำระโดยจ่ายเช็คล่วงหน้าตามงวดที่ต้องชำระก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย และการพิจารณาผู้เช่าของบริษัทเป็นสำคัญ

3.1.5 สิทธิและหน้าที่ของผู้เช่า ในระหว่างการเช่าผู้เช่ามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญา ดังต่อไปนี้⁷

1. การวางเงินประกัน นอกจากทรัพย์สินที่เช่าจะเป็นหลักประกันในตัวเองสำหรับบริษัทในการให้เช่าแล้ว สำหรับผู้เช่าบางรายที่บริษัทพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเสี่ยงระดับหนึ่งซึ่งบริษัทไม่มั่นใจนัก บริษัทจำเป็นต้องให้ผู้เช่าวางเงินเพื่อเป็นประกันการเช่าจำนวนหนึ่ง

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61-63.

เงินประกันจำนวนนี้จะไม่มีการคิดดอกเบี้ยให้ ถ้าผู้เช่าผิดนัดหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาเช่าแล้ว บริษัทมีสิทธินำเงินดังกล่าวชำระค่าเช่าที่ค้างชำระหรือค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วแต่กรณี

2. การจัดทำหนังสือค้ำประกัน บริษัทจะให้เช่าแบบลีสซิ่งแก่ผู้เช่าที่เป็นนิติบุคคลเท่านั้น ในการตกลงการเช่าระหว่างสองฝ่ายนอกจากต้องจัดทำสัญญาเช่าแล้วผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจลงนามแทนในธุรกิจของผู้เช่าจะต้องทำหนังสือค้ำประกันส่วนตัวเพื่อร่วมกับผู้เช่า และแทนกันรับผิดชอบต่อผู้ให้เช่าอย่างไม่มีจำกัด เพื่อปฏิบัติตามข้อผูกพันที่มีต่อบริษัทผู้ให้เช่า กรณีดังกล่าวอาจยกเว้นไม่ต้องจัดทำหนังสือค้ำประกันในกรณีเป็นลูกค้าชั้นดี หรือทรัพย์สินที่เช่ามีความต้องการในตลาดสูง ผู้ขายยินดีที่จะรับซื้อคืนถ้าเกิดปัญหาทางด้านผู้เช่า ซึ่งถือเป็นการค้ำประกันอย่างหนึ่งจากผู้ขาย ซึ่งเรียกว่า Buy Back Guarantee

3. การดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินที่เช่า ระหว่างการเช่า ผู้เช่าจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าขณะที่บริษัทเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ผู้เช่าต้องปฏิบัติต่อทรัพย์สินดังเช่นผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ดีที่จะปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตน และกรณีที่บริษัทให้ผู้เช่าปิดฉลากติดป้ายหรือ เครื่องหมายใดที่จะแสดงว่าบริษัทเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์บนทรัพย์สิน ผู้เช่าจะต้องปฏิบัติตามที่บริษัทผู้ให้เช่ากำหนดและผู้เช่าเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเอง ผู้เช่าต้องไม่ย้ายทรัพย์สินที่เช่าจากสถานที่ที่ระบุในสัญญาเช่า หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินก่อนได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัทผู้ให้เช่า ผู้เช่าต้องรับภาระค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนและภาษีอากรซึ่งต้องถูกเรียกเก็บจากการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่เช่า

4. การประกันภัยทรัพย์สินที่เช่า ผู้เช่าต้องจัดการการประกันภัยทรัพย์สินโดยระบุบริษัทผู้ให้เช่า เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกัน และต้องจัดทำกับบริษัทประกันที่บริษัทผู้ให้เช่าเห็นชอบในวงเงินที่กำหนดตลอดระยะเวลาสัญญาเช่า นับจากการออกไปรับทรัพย์สินที่เช่าแก่บริษัท

5. การผิดนัดและเบี้ยปรับ ในระหว่างสัญญาเช่า ถ้าผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าตามกำหนดหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของบริษัท บริษัทอาจบอกเลิกสัญญาแล้วให้ผู้เช่าชำระค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือเข้ายึดทรัพย์สินที่เช่า หรือถือว่าค่าเช่าบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้เช่าต้องชำระทันทีในจำนวนเงินที่ต้องชำระ บริษัทจะคิดเบี้ยปรับจากผู้เช่าตามอัตราที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาเช่าจนกว่าการชำระเงินจะเสร็จสิ้น

6. การห้ามโอนสิทธิ สิทธิของผู้เช่าที่เกิดจากสัญญาเช่าที่ทำขึ้น ผู้เช่าจะโอนสิทธิหรือให้เช่าช่วงแก่บุคคลอื่นไม่ได้ แต่บริษัทมีสิทธิที่จะนำทรัพย์สินที่เช่าไปโอน จำน่า จำนอง ใช้เป็นหลักประกันหรือโอนสิทธิตามสัญญาเช่าได้

7. การส่งมอบคืนทรัพย์สินที่เช่า เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าหรือบริษัทบอกเลิกสัญญาเช่าก่อนครบกำหนด ผู้เช่าต้องส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่บริษัท ณ สถานที่ที่กำหนดโดยผู้เช่าเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

8. การเลือกเมื่อหมดสัญญาเช่า เมื่อระยะเวลาการเช่าครบตามสัญญาแล้วผู้เช่ามีสิทธิเลือกได้ 3 กรณีคือ

8.1 ผู้เช่าขอซื้อทรัพย์สินนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของตน

8.2 ผู้เช่าขอเช่าทรัพย์สินนั้นต่อไป

8.3 ขายทรัพย์สินนั้นแก่บุคคลที่สาม

8.1 ผู้เช่าขอซื้อทรัพย์สินที่เช่าเป็นกรรมสิทธิ์ของตน ในการให้เช่าแบบลีสซิงในประเทศไทยส่วนใหญ่บริษัทจะขายทรัพย์สินที่ให้เช่าแก่ผู้เช่าเลย โดยได้มีการตกลงกับผู้เช่าด้วยวาจาเมื่อตอนทำสัญญาเช่าแล้ว แต่บริษัทจะไม่ระบุลงในสัญญาว่าจะขายทรัพย์สินเมื่อหมดสัญญา เนื่องจากสัญญาการเช่าที่จัดทำขึ้นนั้นทำในรูปแบบของสัญญาเช่าธรรมดา และการเช่าแบบลีสซิงยังไม่มีความหมายรองรับ บางบริษัทจะระบุในสัญญาเพียงรายละเอียดการต่ออายุของสัญญาเช่า แต่บางบริษัทระบุให้ เป็นทางเลือกว่า เมื่อสิ้นสุดสัญญาแล้วจะมีการซื้อทรัพย์สินนั้นหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะทางกฎหมายเท่านั้น ในทางการปฏิบัติแล้วผู้เช่าต้องซื้อทรัพย์สินนั้น

ราคาที่จะใช้ซื้อทรัพย์สินนั้นบางแห่งใช้ราคาตลาดหรือค่าเช่างวดสุดท้ายเป็นค่าซื้อ บางแห่งราคาขายจะใช้ตามราคาคงเหลือตามบัญชีหลังหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินแล้ว ซึ่งราคาที่ผู้เช่าซื้อจะเป็นราคาที่ตกลงและยอมรับกันแล้วระหว่างบริษัทลีสซิงและผู้เช่า เมื่อซื้อขายกันผู้เช่าไม่ต้องชำระเงินค่าซื้อ เนื่องจากเมื่อทำสัญญาเช่าจะตกลงกันแล้วว่าอายุสัญญาเช่าจะเป็นเท่าไร ราคาตามบัญชีคงเหลือเมื่อหมดสัญญาเช่าเป็นเท่าไร จะถูกกำหนดให้เป็นเงินมัดจำหรือเงินที่ต้องจ่ายครั้งแรกให้แก่บริษัท เงินจำนวนนี้จะคืนให้แก่ผู้เช่า เมื่อหมดสัญญาแล้วนำมาเป็นค่าซื้อทรัพย์สินนั้นเอง

8.2 ผู้เช่าขอเช่าทรัพย์สินนั้นต่อไป ส่วนใหญ่แล้วบริษัทจะให้ผู้เช่าซื้อทรัพย์สินเมื่อหมดสัญญา การให้เช่าต่อนั้นมีจำนวนน้อย ค่าเช่าสำหรับการเช่าในงวดสัญญาต่อไปจะมีการตกลงและระบุไว้ในสัญญาเช่าแรก โดยปกติแล้วจะมีราคาต่ำมาก เนื่องจากบริษัทคำนวณต้นทุนทรัพย์สินรวมไว้ในค่าเช่าในสัญญาแรกแล้ว

8.3 ขายทรัพย์สินที่เช่าแก่บุคคลที่สาม กรณีนี้เช่นเดียวกับในกรณีที่ 2 คือ มีการเกิดขึ้นจำนวนน้อย ผู้เช่าจะต้องเป็นผู้ติดต่อหาบุคคลที่สามที่จะรับซื้อทรัพย์สินที่เช่าแทนที่ตนจะต้องรับซื้อหรือเช่าต่อเมื่อหมดสัญญาเช่า บางบริษัทเมื่อผู้เช่าติดต่อหาผู้ซื้อได้แล้ว บริษัทจะมอบเงินคืนให้ผู้เช่าร้อยละ 95 ของราคาที่ย่างแก่บุคคลที่สาม

3.2 การปฏิบัติเมื่อมีการผิดสัญญา

เมื่อถึงกำหนดชำระค่าเช่าแล้วผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญา ขั้นตอนต่าง ๆ ก็เหมือนสถาบันทั่วไป คือพยายามติดตามให้ผู้เช่ามาชำระค่าเช่า ถ้าไม่มาชำระ บริษัทจะพยายามหาสาเหตุที่ผู้เช่าไม่มาชำระหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เช่า อาจจัดตารางการชำระค่าเช่าขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานะของผู้เช่าแล้วแต่กรณี ขั้นสุดท้าย คือพยายามติดตามขายเครื่องจักรที่เช่าแก่บุคคลอื่น

3.3 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยึดคืน

โดยทั่วไปบริษัทจะพยายามประนีประนอมกับผู้เช่าเพื่อผู้เช่าจะได้ใช้ทรัพย์สินและบริษัทก็จะได้รับค่าเช่าเป็นรายได้ของบริษัทต่อไป แต่ถ้าเป็นไปได้ เมื่อจำเป็นบริษัทก็ตั้งยึดทรัพย์สินกลับคืนมา ทรัพย์สินที่เช่านั้นบางชนิดได้รับการรับรองที่จะซื้อกลับ (Buy Back Guarantee) โดยผู้ขาย เมื่อยึดคืนมาก็ขายคืนกลับให้แก่ผู้ขาย แต่บางชนิดผู้ขายไม่ได้ให้การรับรองไว้ บริษัทจะนำมาเก็บไว้ในสถานที่เก็บโกดังของบริษัทเพื่อดำเนินการขายต่อไป ซึ่งทรัพย์สินที่ให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งมักจะได้รับพิจารณาแล้วว่าจะมีความคล่องตัวในตลาดสูง จึงไม่มีปัญหาในการขาย

3.4 การวิเคราะห์ข้อกำหนดในสัญญา

การวิเคราะห์ข้อกำหนดในสัญญาที่จะกล่าวถึงนี้ จะวิเคราะห์เฉพาะสัญญาลีสซิ่งซึ่งมีลักษณะเป็น Financial Lease คือ เป็นบริการจัดหาเงินทุนด้วยการทำหน้าที่เป็นตัวกลาง

ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายกับผู้ต้องการสินค้าด้านเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจเท่านั้น ประเด็นสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์มี 2 ประเด็น คือ

1. ข้อกำหนดในสัญญาที่ปฏิบัติกันทุกวันนี้ มีลักษณะเป็นสัญญาลิสซิ่งหรือไม่
2. ข้อกำหนดในสัญญามีผลในทางกฎหมายอย่างไร และทำให้ผู้เช่าเสียเปรียบหรือไม่

ประเด็นแรก: ข้อกำหนดในสัญญาที่ปฏิบัติกันทุกวันนี้ มีลักษณะเป็นสัญญาลิสซิ่งหรือไม่

เกี่ยวกับความหมายหรือคำจำกัดความของ "ลิสซิ่ง" นั้น ยังไม่มีคำจำกัดความใดเป็นที่ยอมรับกันโดยชัดแจ้ง อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่า "ลิสซิ่ง" คือ ข้อตกลงระหว่างผู้ให้เช่าและผู้เช่าเพื่อการเช่าทรัพย์สินโดยผู้เช่า เป็นผู้เลือกทรัพย์สินและผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเอง ผู้ให้เช่าเป็นผู้ชำระราคาและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ในขณะที่ผู้เช่ามีสิทธิที่จะครอบครองและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน ด้วยการชำระค่าเช่าเป็นรายงวดตามระยะเวลาที่ตกลงกัน และเมื่อสิ้นสุดสัญญา ผู้เช่ามีสิทธิเลือกที่จะขอซื้อทรัพย์สินนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของตน หรือทำสัญญาเช่าต่อ หรือส่งมอบทรัพย์สินคืนก็ได้ตามแต่จะตกลงกัน

จากลักษณะดังกล่าวของสัญญาลิสซิ่ง จะเห็นได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับสัญญาเช่าทรัพย์สินธรรมดาและสัญญาเช่าซื้อมาก อาจแยกความแตกต่างของสัญญาแต่ละประเภทได้ดังนี้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 4 และ 5 กล่าวถึงคำจำกัดความของสัญญาเช่าทรัพย์สินและสัญญาเช่าซื้อ ไว้ว่า:-

มาตรา 537 อันว่าเช่าทรัพย์สินนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ให้เช่าตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้เช่า ได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัดและผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น

มาตรา 572 อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้น เท่านั้นคราว

มาตรา 573 ผู้เช่าจะบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ ด้วยส่งมอบทรัพย์สิน กลับคืนให้แก่เจ้าของโดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง

ตามบทบัญญัติในเรื่องของสัญญาเช่าทรัพย์สินเป็นข้อตกลงที่ผู้ให้เช่าให้ผู้เช่าได้ใช้ประโยชน์ ในทรัพย์สินชั่วคราวระยะเวลาอันมีจำกัด ดังนั้น เมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลง ผู้เช่ามีทางเลือก 2 ทางคือ ส่งมอบทรัพย์สินคืนหรือขอเช่าทรัพย์สินนั้นต่อ

ส่วนสัญญาเช่าซื้อนั้น ผู้ให้เช่าได้ให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือว่าให้ทรัพย์สินตกเป็น สิทธิแก่ผู้เช่า โดยมีเงื่อนไขว่าผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคราว ดังนั้น ก่อนสัญญาสิ้นสุด ลงผู้เช่ามีทางเลือก 2 ทาง คือ จะซื้อหรือส่งมอบทรัพย์สินคืนก็ได้ หากผู้เช่าต้องการเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ก็จะต้องชำระ เงินตามจำนวนและเงื่อนไขในสัญญา และเมื่อปฏิบัติครบถ้วนแล้วกรรมสิทธิ์ ก็จะไปยังผู้เช่าซื้อทันที แต่ถ้าผู้เช่าไม่ต้องการกรรมสิทธิ์ ก็สามารถส่งมอบทรัพย์สินกลับคืนให้ แก่ผู้ให้เช่าภายในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้

สำหรับสัญญาลีสซิ่ง เป็นเรื่องผู้ให้เช่าตกลงให้ผู้เช่าได้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินภายใน ระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน และเมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลง ผู้เช่ามีสิทธิเลือก 3 ทางคือ 1. ขอซื้อทรัพย์สิน นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ 2. ส่งมอบทรัพย์สินคืน และ 3. ทำสัญญาเช่าต่อ ซึ่งทางเลือกทั้ง 3 ทางนี้จะ ต้องตกลงกันเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าแล้ว เท่านั้น

จะเห็นได้ว่า ทางเลือกของผู้เช่าในสัญญาลีสซิ่งผู้เช่าจะมีสิทธิเลือกได้มากกว่า สัญญา ลีสซิ่งจึงมีลักษณะของสัญญาเช่าทรัพย์สินและสัญญาเช่าซื้อรวมกัน แต่ผลในทางกฎหมายจะแตกต่างกันโดย พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของสัญญาและความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ขณะสิ้นสุดสัญญาเช่า เป็นสำคัญ กล่าวคือ ในสัญญาเช่าทรัพย์สินโดยทั่วไป วัตถุประสงค์ของสัญญาก็เพื่อให้ผู้เช่าได้ใช้ประโยชน์ใน ทรัพย์สินชั่วคราวระยะเวลาอันมีจำกัด และเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะไม่โอนไปเป็น ของผู้เช่าไม่ว่ากรณีใด ๆ ส่วนในสัญญาเช่าซื้อวัตถุประสงค์ของสัญญาก็เพื่อให้ผู้เช่าซื้อได้มาซึ่ง ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่ากรรมสิทธิ์จะโอนไปเป็นของ ผู้เช่าซื้อทันทีโดยเงื่อนไขว่าผู้เช่าซื้อได้ปฏิบัติครบถ้วนตามข้อตกลงในสัญญาแล้ว ในกรณีของสัญญา ลีสซิ่ง วัตถุประสงค์ของสัญญาก็เพื่อประโยชน์การใช้งานของทรัพย์สินในเวลาที่ได้ตกลงกันและเมื่อ สิ้นสุดสัญญาเช่ากรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้เช่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับทางเลือกทางใดทางหนึ่งของผู้เช่าที่

จะขอซื้อทรัพย์สินนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของตน หรือจะขอทำสัญญาเช่าต่อ หรือจะ เลิกสัญญาโดยส่งมอบทรัพย์สินกลับคืน ซึ่งสิทธิของผู้เช่านี้จะเกิดขึ้น เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าแล้ว เท่านั้น

นอกจากนี้ลักษณะสำคัญของสัญญาและสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาแต่ละประเภทยังมีความแตกต่างกันด้วย จึงอาจสรุปได้ว่าสัญญาลีสซิ่งไม่ใช่สัญญาเช่าทรัพย์สินโดยทั่วไปและไม่ใช่สัญญาเช่าซื้อ แต่เป็นสัญญาเช่าอีกประเภทหนึ่งซึ่งยังไม่มีชื่อเรียกในทางกฎหมาย กล่าวคือ เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นใหม่ โดยอาศัยหลักของสัญญาเช่าทรัพย์สินและสัญญาเช่าซื้อ เข้ามาเป็นส่วนประกอบ ซึ่งลักษณะของสัญญาประเภทนี้เป็นสัญญาที่ได้รับการดัดแปลงมาจากการปฏิบัติแล้วนำเอาข้อดีต่าง ๆ มารวมกัน เข้ากันเอง สัญญาประเภทนี้ในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมากในวงการธุรกิจ บางอย่างก็ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแล้ว แต่บางอย่างก็ยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย

สำหรับลีสซิ่งที่ปฏิบัติกันทุกวันนี้ มีลักษณะ เป็นสัญญาลีสซิ่งหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดในสัญญา เห็นว่ามีลักษณะ เป็นสัญญาลีสซิ่ง เพราะมีข้อกำหนด เกี่ยวกับทางเลือกของผู้เช่า เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าแต่ในทางปฏิบัติแล้ว เมื่อครบกำหนดในสัญญาเช่าผู้ให้เช่าจะโอนกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรให้กับผู้เช่าทันที โดยได้มีการตกลงกับผู้เช่าด้วยวาจา เมื่อตอนทำสัญญาเช่า แต่บริษัทลีสซิ่งจะไม่ระบุข้อตกลงนั้นไว้ในสัญญา ดังนั้นในทางปฏิบัติผู้ให้เช่าจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้เช่าใช้ทางเลือกอื่น จากข้อตกลงดังกล่าวจึงมีลักษณะ เป็นสัญญาเช่าซื้อ เพราะมีการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าไปยังผู้เช่าทันทีเมื่อครบกำหนดสัญญา

ในปัจจุบัน การทำสัญญาลีสซิ่งในประเทศไทยจึงมิได้มีลักษณะที่เป็น Financial Lease โดยแท้จริง แต่มีลักษณะของการเช่าเพื่อซื้อ (Lease-Purchase) ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการเช่าซื้อ (Hire-Purchase) ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน⁸

ประเด็นที่สอง: ข้อกำหนดในสัญญามีผลในทางกฎหมายอย่างไร และทำให้ผู้เช่าเสียเปรียบหรือไม่

สัญญาลีสซิ่ง เป็นสัญญาต่างตอบแทนในทางทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสัญญาเช่าทรัพย์สินโดยทั่วไปและสัญญาเช่าซื้อรวมกัน เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นใหม่โดยยังมิได้รับการคุ้มครอง

⁸ ปราณี ลีลาชีวิต และกาล เกตุ ก้องเกียรติงาม, "ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง,"

จากกฎหมาย สัญญาเกิดขึ้นโดยอาศัยหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลัก เสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งหากทำขึ้นโดยชอบหลักทั่วไปในบรรพ 1 แล้ว ย่อมมีผลบังคับได้โดยบริบูรณ์แม้จะเป็นสัญญาที่ไม่มีชื่อ กฎหมายจะยื่นมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับแค่ เฉพาะในกรณี ที่เห็นสมควรเป็นพิเศษเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตัวเสียของเอกชน ระหว่างกันเองโดยเฉพาะซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนได้เสียของมหาชนและประเทศชาติส่วนรวมแล้ว เจตนาของบุคคลย่อมมีความศักดิ์สิทธิ์เต็มที่ ซึ่งตามหลักกฎหมายนี้การพิจารณาของศาลแต่เดิมนั้น ศาลได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ที่จะไม่เข้าไปก้าวก่ายสัญญาที่คู่สัญญาได้ตกลงกัน ในส่วนที่เป็นเนื้อหาว่าฝ่ายใดได้เปรียบหรือเสียเปรียบฝ่ายใดหรือไม่ ศาลคงพิจารณาแต่เพียงว่า สัญญานั้น ๆ สมบูรณ์ เพราะคู่สัญญาได้แสดงเจตนาเข้าสู่กันตนโดยสมัครใจ และโดยรู้เหตุผลต้นปลายหรือไม่

อย่างไรก็ดี หลักทุกหลักย่อมมีข้อยกเว้น และในปัจจุบันนี้ทัศนคติของศาลยุติธรรมทั้งในและต่างประเทศที่มีต่อหลักกฎหมายที่ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาได้วิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สร้างข้อยกเว้นของหลักกฎหมายดังกล่าวเพิ่มขึ้น โดยศาลยุติธรรมได้คำนึงถึงความ เป็นธรรมในระหว่างคู่กรณีและในสังคมมากขึ้น จะเห็นได้ว่าสภาพสังคมปัจจุบันนี้มีลักษณะที่เกิดความไม่สมดุลในทางการเงินหลายประการ ซึ่งเป็นผลให้ "อำนาจต่อรอง" ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีความ เหลื่อมล้ำกันจนเกิดความไม่ เป็นธรรมในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองสูงกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมาก ตามสภาวะการณ์ของตลาดแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองต่ำกว่าก็จะต้องตกอยู่ในสภาพจำยอม ต้องยอมรับเงื่อนไขซึ่งฝ่ายคู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองสูงกว่ากำหนดไว้โดยไม่มีทางเลือก สภาพแห่งความไม่สมดุลนี้มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบหลายประการ เช่น มีสภาพการผูกขาด หรือสภาพของตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายหรือว่าในสินค้าบางประเภทมีอุปสงค์มากกว่าอุปทาน จนไม่เป็นสัดส่วนที่พอเหมาะ ซึ่งปกติแล้วถ้ากล่าวไปอย่างกว้าง ๆ ก็มักจะ เป็นกรณีที่ผู้ขายสินค้ามีอำนาจต่อรองมากกว่าผู้ซื้อหรือผู้บริโภค⁹

⁹ เกริก วณิชกุล, "สิทธิเรียกร้องในสัญญาเช่าซื้อสิ่งหาริมทรัพย์," วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3, 35.

สำหรับในเรื่องของการให้เช่าแบบลิสซิ่งนั้น นับว่าเป็นธุรกิจที่ค่อนข้างใหม่และยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่ผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมรวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป ทั้ง ๆ ที่ธุรกิจลิสซิ่งได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลาถึง 10 ปีแล้ว แต่ยังไม่เคยมีคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลได้เข้าไปวินิจฉัยถึงเนื้อหาของสัญญาว่าเป็นธรรมหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจในด้านนี้มีเพียงไม่กี่บริษัท และผู้ใช้บริการก็ยังมีไม่มาก รวมทั้งการเลือกลูกค้าก็มีความพิถีพิถันมาก เมื่อลูกค้าผิดนัดหรือมิได้ปฏิบัติตามสัญญา บริษัทก็จะพยายามประนีประนอมกับลูกค้า เช่นหากลูกค้ามีปัญหาเกี่ยวกับการชำระค่าเช่า ก็อาจจัดตารางการชำระค่าเช่าขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะของผู้เช่าแล้วแต่กรณี เป็นต้น นอกจากนี้ข้อกำหนดในสัญญาเช่ายังมีความรัดกุมและเป็นประโยชน์แก่ผู้ให้เช่า สัญญาเช่าที่ปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ ผู้เช่ามักจะเสียเปรียบในเรื่องต่อไปนี้

1. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการคิดอัตราค่าเช่า

การคิดอัตราค่าเช่าของบริษัทลิสซิ่งจะประกอบด้วย

1. ต้นทุนของทรัพย์สิน ได้แก่ ราคาทรัพย์สินบวกด้วยค่าใช้จ่ายอื่นใดที่บริษัทต้องจ่ายเพื่อให้ได้ทรัพย์สินนั้นมา เช่น การเสียอากรขาเข้า, ภาษีการค้า เป็นต้น
2. ต้นทุนของเงินทุนของบริษัท เช่น ดอกเบี้ยเงินกู้ที่บริษัทต้องเสียไป
3. อัตราผลตอบแทนที่บริษัทต้องการ ซึ่งเป็นจำนวนไม่แน่นอน

ค่าเช่าจะถูกคิดจากตัวประกอบต่าง ๆ นำมารวมกันแล้วเฉลี่ยตามระยะเวลาที่เช่า ซึ่งผู้เช่าจะต้องรับภาระค่าเช่าที่สูงกว่าปกติ โดยที่ผู้ให้เช่าจะกำหนดอัตราค่าเช่าตอบแทนเป็นจำนวนสูงเท่าใดก็ได้ไม่มีข้อจำกัด ท่านเองเพียงแต่คิดอัตราค่าเช่าในสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งไม่มีกฎหมายใดกำหนดอัตราดอกเบี้ยในเรื่องนี้ไว้

2. ข้อกำหนดเกี่ยวกับทางเลือกของผู้เช่าเมื่อสิ้นสุดสัญญา

เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าบริษัทผู้ให้เช่าจะขายทรัพย์สินให้แก่ผู้เช่าเลย โดยมีการตกลงด้วยวาจาในขณะที่ทำสัญญาเช่าว่าให้กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรโอนไปยังลูกค้าทันทีเมื่อครบกำหนดตามสัญญาเช่า ราคาทรัพย์สินที่ขายหลังจากสิ้นสุดสัญญาเช่าจะกำหนดกันไว้ล่วงหน้า บางแห่งราคาขายจะใช้ราคาตลาดหรือค่าเช่างวดสุดท้ายเป็นค่าซื้อ บางแห่งราคาขายจะใช้ตามราคาคงเหลือตาม

บัญชีหลังหักค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินแล้ว เมื่อซื้อขายกัน ผู้เช่าไม่ต้องชำระค่าซื้อ เนื่องจาก เมื่อทำสัญญาเช่าจะตกลงกันแล้วว่าอายุสัญญาจะเป็นเท่าไร ราคาตามบัญชีคงเหลือเมื่อหมดสัญญาเช่าเป็นเท่าไร จะถูกกำหนดให้เป็นเงินมัดจำหรือเงินที่ต้องจ่ายครั้งแรกให้แก่บริษัท

จากข้อกำหนดดังกล่าวอาจทำให้ผู้เช่าเสียเปรียบในกรณีที่ไม่อาจส่งมอบทรัพย์สินคืนเมื่อสิ้นสุดสัญญาหรือใช้ทางเลือกกรณีอื่น เพราะในทางปฏิบัติแล้วผู้เช่าจะต้องซื้อทรัพย์สินที่เช่า นั้นไปซึ่งบางกรณีผู้เช่าอาจไม่ต้องการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวก็ได้

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้สิทธิผู้เช่าเพื่อเรียกร้องหรือตอบโต้ผู้ขาย

ในสัญญาเช่าที่ปฏิบัติกันทุกวันนี้ มักไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้สิทธิผู้เช่าเพื่อเรียกร้องหรือตอบโต้ผู้ขาย ซึ่งทำให้ผู้เช่าเสียเปรียบ เพราะบางกรณีอาจจะเกิดความผิดพลาดในการขนส่งหรือไม่เป็นไปตามข้อตกลง หรือทรัพย์สินเกิดความชำรุดเสียหาย หรือถูกทำลายอันเนื่องมาจากความผิดพลาดของผู้ขาย การที่ไม่มีข้อกำหนดดังกล่าวทำให้ผู้เช่าไม่สามารถเรียกร้องจากผู้ขายได้ เพราะไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน แม้ว่าผู้เช่าจะเรียกร้องเอากับผู้ให้เช่าได้ แต่ก็เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ให้เช่า เพราะผู้ให้เช่ามิได้เป็นผู้ใช้ทรัพย์สินและมีได้เป็นความผิดของผู้ให้เช่า

4. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการห้ามโอนสิทธิ

ในการทำสัญญาเช่าแบบลีสซิ่งนั้น สิทธิของผู้เช่าที่เกิดจากสัญญาเช่าที่ทำขึ้นผู้เช่าจะโอนสิทธิหรือให้เช่าช่วงแก่บุคคลอื่นไม่ได้ ข้อกำหนดนี้จึงทำให้ผู้เช่าเสียเปรียบที่ไม่สามารถโอนสิทธิหรือให้เช่าช่วงแก่บุคคลอื่น เพราะในบางกรณีกิจการของผู้เช่าอาจประสบภาวะการขาดทุนหรือผู้เช่าต้องการเลิกกิจการ หรือต้องการเปลี่ยนกิจการ ทำให้ผู้เช่ามีความผูกพันที่จะต้องจ่ายค่าเช่าไปจนครบระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาเช่า เพราะไม่สามารถบอกเลิกสัญญาได้

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่ง

การดำเนินธุรกิจลีสซิ่งในหลายประเทศนับว่าเป็นที่แพร่หลายและเจริญก้าวหน้ามาก เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างจริงจัง ทำให้มีผลต่อการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศ สำหรับในประเทศไทยนับตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการในปี 2521

จนถึงปัจจุบัน ธุรกิจลีสซิ่งก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเช่าทรัพย์สิน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการเช่าแบบลีสซิ่งเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้คือ¹⁰

4.1 ด้านภาษี

1. การจัดเก็บภาษีเข้าซ้อน คือ ครั้งแรกเมื่อนำเครื่องจักรเข้า และครั้งที่สองเมื่อเก็บค่าเช่า

1.1 อากรขาเข้าและภาษีการค้าเครื่องจักรที่นำเข้า

กรณีการนำเข้าเครื่องจักรสำหรับกิจการทั่วไป โดยทั่วไปจะต้องเสียอากรขาเข้า และภาษีการค้ากับภาษีเทศบาล เหตุที่ต้องเสียภาษีการค้าและภาษีเทศบาลเมื่อตอนนำเข้าด้วยก็เนื่องจากกฎหมายให้ถือว่ามีการขายในวันที่มีการนำเข้า

1.2 ภาษีการค้าของค่าเช่ารับ

ค่าเช่ารับที่ได้จากการประกอบธุรกิจลีสซิ่งต้องเสียภาษีการค้าและภาษีเทศบาลรวมกันในอัตราร้อยละ 2.75 ของค่าเช่ารับทั้งจำนวน ซึ่งค่าเช่ารับทั้งจำนวนนั้นจะประกอบด้วยต้นทุนของทรัพย์สินที่ให้เช่าส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งคือส่วนที่เป็นรายได้จากดอกเบี้ย ซึ่งควรจะเสียภาษีเฉพาะรายได้ส่วนที่เป็นดอกเบี้ยเท่านั้น เช่นเดียวกับผู้ประกอบการบางประเภท

---

¹⁰ นงลักษณ์ หุตะวิญญู, "การศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทย," หน้า 43-45. และอัจฉรา หวัชรพงษ์, "ธุรกิจลีสซิ่ง-แนวคิดแบบใหม่ที่น่าสนใจ," วารสารมกค. 7 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2529): 34-35.

เช่น ธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันทางการได้แก้ไขกฎหมายภาษีการค้าในส่วนนี้แล้ว โดยกำหนดให้รายรับจากการให้เช่าเสียภาษีการค้าเพียง 3% ของส่วนที่เกินกว่าราคาทุน แต่ยังไม่มียกเว้นใช้บังคับจนกว่าอธิบดีกรมสรรพากรจะได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และระยะเวลาโดยอนุมัติรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

จะเห็นได้ว่าบริษัทลีสซิ่งถูกเก็บภาษีซ้ำซ้อน ทำให้ต้องนำภาษีที่ต้องเสียมารวมเป็นต้นทุนของเครื่องจักรด้วย ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนในการให้เช่าสูงไปด้วย เพราะภาระภาษีถูกผลักไปให้ผู้เช่า โดยรวมอยู่ในค่าเช่า ทำให้ค่าเช่าสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้การเช่าแบบลีสซิ่งจึงไม่เป็นที่พอใจโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการใช้บริการของสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป

2. สิทธิประโยชน์ทางภาษี กรณีการนำเครื่องจักรเข้าสำหรับผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (B.O.I.) และผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานแบบ รง. 4 ผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ถ้านำเครื่องจักรเข้ามาลงทุนจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระอากรขาเข้าและภาษีการค้า หรือผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานแบบ รง. 4 ก็เช่นกัน จะได้รับยกเว้นภาษีการค้าเครื่องจักรที่นำเข้ามาเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิต แต่ถ้าทั้ง 2 กรณีทำการเช่าแบบลีสซิ่งและบริษัทลีสซิ่ง เป็นผู้นำเครื่องจักรเข้ามาก็จะไม่ได้รับการยกเว้นดังกล่าว

ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบการทั้งสองประเภทมาใช้บริการลีสซิ่งจะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นทำให้การเช่าแบบลีสซิ่งไม่ได้รับความสนใจ เท่าที่ควร

3. ภาษีการขายทรัพย์สิน ในทางปฏิบัติ เมื่อหมดระยะเวลาตามสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแล้วก็มี การซื้อขายทรัพย์สินที่ให้เช่า นั้น ซึ่งสัญญาจะทำคราวเดียวกันกับสัญญาเช่า ในสัญญาซื้อขายทรัพย์สิน ผู้ให้เช่าและผู้เช่าจะตกลงซื้อขายกันในราคาตามบัญชี ซึ่งกรมสรรพากรจะไม่ยอมรับราคาที่ตกลงซื้อขายกัน แต่จะประเมินราคาใหม่และเรียกเก็บภาษีตามราคาประเมิน ซึ่งบริษัทลีสซิ่งอาจถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง ในกรณีที่กรมสรรพากรไปประเมินมูลค่าทรัพย์สินหลังจากสิ้นสุดสัญญาเช่าแล้วสูงกว่าราคาของบริษัทประเมินแล้วขายไป¹¹

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44 และ 34.

4.2 การแข่งขันกับสถาบันการเงิน

โดยเฉพาะการแข่งขันกับบริษัท เงินทุนและบริษัท เครดิตฟองซิเอร์ในกิจการให้
 เข้าซื้อหรือผ่อนชำระ ซึ่งผู้ใช้บริการรู้จักและเคยชินกับบริการดังกล่าวมากกว่า เพราะได้กรรมสิทธิ์
 ในทรัพย์สิน ขณะที่ธุรกิจลีสซิ่ง เน้นถึงสิทธิในการใช้ทรัพย์สิน นอกจากนี้ การคิดอัตราดอกเบี้ย
 ของธุรกิจลีสซิ่ง (ซึ่งรวมไว้ในค่าเช่า) โดยปกติจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของกิจการเช่า
 ซื้อหรือผ่อนชำระประมาณร้อยละ 2-3¹² ทั้งนี้ เนื่องจากต้นทุนในการให้เช่าสูงกว่า เพราะแหล่ง
 เงินทุนของธุรกิจลีสซิ่งมีอยู่ในวงแคบที่ได้จากผู้ลงทุนหรือ เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน แตกต่าง
 จากการให้ เข้าซื้อหรือผ่อนชำระของบริษัท เงินทุนและบริษัท เครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งระดมเงินทุนได้
 จากประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น เงินทุนที่ได้มาของธุรกิจลีสซิ่งจึงมีต้นทุนสูงกว่าสถาบันการเงิน
 ดังกล่าว

4.3 นโยบายของรัฐบาล

เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจลีสซิ่งนี้ ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง
 และรัฐบาลก็ยังไม่มึนโยบายที่แน่นอนในการดูแลควบคุมหรือส่งเสริม เหมือนกิจการอื่น ๆ เนื่องจาก
 เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่และยังไม่แพร่หลายมากนัก ขอบเขตในการควบคุมจึง เป็นลักษณะของ
 ธุรกิจการเช่าโดยทั่วไป ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ามาในธุรกิจนี้จึงยังไม่แน่ใจในนโยบายของรัฐบาลว่า
 จะควบคุมหรือส่งเสริมอย่างไร ในทางปฏิบัติจึงมีผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทลีสซิ่งกันมาก
 แต่ยังมีได้เปิดดำเนินการธุรกิจลีสซิ่งอย่างแท้จริง เนื่องจากยังรอดูทิศทางของรัฐบาลต่อไป

---

¹² ปราณี ลีลาชีวลิตธี และกาลเกตุ ก้องเกียรติงาม, "ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่ง,"
 หน้า 43.

4.4 กฎหมาย

จากนโยบายที่ยังไม่แน่ชัดดังกล่าว รัฐบาลจึงยังมิได้มีการควบคุมธุรกิจนี้ แต่อย่างใด ในแง่ของกฎหมายธุรกิจลีสซิ่งถือเป็นการเข้าประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะที่จะรองรับ ฉะนั้นการปฏิบัติหรือผลบังคับในทางกฎหมายจึงเป็นไปในลักษณะการเข้าทรัพย์สินโดยทั่วไปในบรรพ 3 ลักษณะ 4 ว่าด้วยเรื่องเข้า ทรัพย์สินซึ่งอยู่ในวงกว้าง จึงอาจเกิดปัญหาเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์และเงื่อนไข ตลอดจนวิธีปฏิบัติได้ ถ้านำมาใช้กับธุรกิจลีสซิ่ง

5. การวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงานโดยเสรีของธุรกิจลีสซิ่ง

ในประเทศไทย ผู้ประกอบการลีสซิ่งดำเนินงานโดยเสรี โดยไม่มีกฎหมายควบคุมและ คุ้มครองอีกทั้งไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานใด อันที่จริง การที่รัฐ ไม่เข้าไปควบคุมหรือตรวจสอบย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงานของธุรกิจโดยทั่วไป ทำให้ธุรกิจมี การแข่งขันกันโดยเสรี ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและมีการพัฒนามากขึ้น แต่ถ้าหาก การดำเนินธุรกิจนั้น ๆ ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วน รวมหรือกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศแล้ว รัฐก็จำเป็นต้องเข้าแทรกแซงกิจการดังกล่าว เพื่อ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การเข้าแทรกแซงนั้นมีไว้จะรอให้เกิดความเสียหายขึ้นก่อนแล้วจึง แก้ไขหากแต่สามารถ เล็งเห็นได้ว่ากิจการนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมและประเทศชาติแล้ว รัฐก็ควรรีบ เข้าดำเนินการโดยด่วน เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลนั้นขึ้นในภายหลัง

สำหรับธุรกิจลีสซิ่งแล้ว เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องทางการเงินและการลงทุน หากผู้ประกอบการ ไม่มีความสามารถและเข้มแข็งแล้ว การดำเนินธุรกิจย่อมไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้ ยิ่งไปกว่า นั้นอาจส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจส่วนรวมได้ ปัจจุบันนี้การดำเนินธุรกิจลีสซิ่งมีเพียงไม่กี่บริษัท แต่ก็ ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ ธุรกิจนี้ยังไม่มีกฎหมาย รับรองและคุ้มครอง อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านการดำเนินงานและประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวม ดังนี้

5.1 ผลกระทบต่อผู้ให้เช่า

1. กิจการไม่มีความมั่นคง เนื่องจากการดำเนินงานไม่มีระบบ ขาดหลักเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการจัดการทางการเงิน เช่นแผนการจัดหาเงินทุน การคาดการณ์งบประมาณการเงิน การกำหนดเงินทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ การจัดสรรเงินทุน เป็นต้น นอกจากนี้การขาดผู้บริหารที่มีความสามารถหรือมีประสิทธิภาพ และการกำหนดคุณสมบัติของผู้เช่าอาคาร เฉพาะที่ไม่เหมาะสม ก็อาจเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของกิจการได้
2. ผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้บริการ ย่อมเกิดความไม่มั่นใจในกิจการว่าจะมั่นคงหรือไม่ รวมทั้งไม่แน่ใจว่าหากตนเช่าทำสัญญาแล้วจะได้รับความคุ้มครองและไม่ถูกผู้ให้เช่าเอาเปรียบ การไม่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองจึงมีส่วนทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่กล้ามาใช้บริการ
3. ผู้ให้เช่าควรจะได้รับ ความคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่า ซึ่งผู้ให้เช่าในกรณีลีสซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยิ่งกว่าผู้ขายและผู้ให้เช่าในกรณีของการขายผ่อนชำระ และการเช่าซื้อ การที่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่าแก่ผู้ให้เช่านั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อกรณีที่ผู้เช่าผิดสัญญาและผู้ให้เช่าต้องการยึดทรัพย์สินคืน ซึ่งในกรณีนี้การยึดทรัพย์สินอาจเข้าลักษณะ เป็นการบุกรุกได้ หรือผู้เช่าอาจยกย้ายทรัพย์สินที่เช่าหลบหนีไป ซึ่งยากแก่การติดตามเอาคืน และเป็นการยุ่งยาก เสียเวลาเสียค่าใช้จ่ายในการใช้สิทธิทางศาลเพื่อฟ้องร้องเรียกทรัพย์สิน หากกฎหมายอนุญาตให้ผู้ให้เช่ายึดทรัพย์สินได้ทันที เมื่อผู้เช่าผิดสัญญาก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ให้เช่า
4. การที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับธุรกิจลีสซึ่ง ทำให้ต้องนำกฎหมายใกล้เคียงมาปรับใช้ ซึ่งการเช่าแบบลีสซึ่งถือ เป็นการเช่าประเภทหนึ่ง จึงต้องนำเอาประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะเช่าทรัพย์สินมาใช้ ซึ่งในกรณีนี้การ เสียภาษีการค้าก็ต้องเสียภาษี โดยคิดจากค่าเช่าทั้งหมด (ซึ่งรวมต้นทุนและดอกเบี้ย) แม้ว่าจะมีการแก้ไขประมวลรัษฎากร เกี่ยวกับการจัด เก็บภาษีจากการให้เช่าแบบลีสซึ่งโดย เก็บจาก รายรับ เฉพาะส่วนที่ เกินกว่าราคาทุนตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2529 แล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังมีได้ประกาศใช้เนื่องจากต้องรอกฎหมายลีสซึ่งออกมารองรับ การจัด เก็บภาษีจึงยังคงเป็นไปในลักษณะ เดิม

5. การทำสัญญาลีสซิ่ง บริษัทลีสซิ่งจะทำในรูปของสัญญาเช่า ดังนั้น เมื่อมีการผิดสัญญาและมีการฟ้องร้องต่อศาลศาลจะบังคับตามสัญญาเช่าธรรมดา ซึ่งผู้ให้เช่าไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายหรือสิทธิตามสัญญาที่นอกเหนือไปจากสัญญาเช่าธรรมดาได้ เช่น สิทธิในการเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องหรือมิได้ดูแลบำรุงรักษาเท่าที่ควร เพราะเรื่องเช่าทรัพย์สินผู้เช่าไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรือบุบสลายอันเกิดแต่การใช้ทรัพย์สินนั้นโดยชอบ แต่ในสัญญาลีสซิ่งแม้จะเป็นการใช้ทรัพย์สินโดยชอบผู้เช่าก็ต้องรับผิดชอบด้วย

5.2 ผลกระทบต่อผู้เช่า

ผลกระทบที่มีต่อผู้เช่ามักเป็นเรื่องความเสียหายเปรียบเทียบในการทำสัญญา เช่น การที่ผู้ให้เช่าเรียกดอกเบี้ยซึ่งรวมอยู่ในค่าเช่ามากเกินไป หรือการที่ผู้เช่าต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้งค่าภาษีอากร เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าผู้เช่าต้องซื้อทรัพย์สินที่เช่า เป็นกรรมสิทธิ์โดยไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินคืน และในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินไม่ถูกต้องตรงตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือทรัพย์สินเกิดความชำรุดเสียหายหรือสูญหายอันเกิดจากความผิดของผู้ขาย กรณีนี้ผู้เช่าจะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ขายไม่ได้ เพราะไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อกัน การไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้เช่าในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้ให้เช่าสามารถทำสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบผู้เช่าอย่างใดก็ได้ เพราะอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อรองได้มากกว่า

5.3 ผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ

1. ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่นการที่บริษัทลีสซิ่งจัดระบบการดำเนินงานไม่ดี ไม่มีแผนการทางการเงินที่รัดกุม หรือมีผู้บริหารที่ขาดประสิทธิภาพไม่มีความรับผิดชอบที่ดี เหล่านี้ทำให้บริษัทไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ ต้องล้มเลิกกิจการไป จึงก่อให้เกิดผลเสียหายอันเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ

2. ทำให้รัฐขาดรายได้จากเงินตราและภาษีอากร เช่นการที่นักลงทุนชาวต่างชาติไม่กล้าตัดสินใจที่จะเข้ามาลงทุน เพราะยังไม่มียกกฎหมายรองรับและนโยบายของทางการยังไม่แน่นอนหรือการที่ผู้ให้เช่าหาช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีอากรหรือเสียภาษีให้น้อยลง เช่นการนำเช่าเครื่องจักรที่ไม่มีราคาทางบัญชีแล้วมาให้เช่าต่อเพื่อประโยชน์ในการหักค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายหรือ การตกลงขายทรัพย์สินที่เช่าให้แก่ผู้เช่า เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าในมูลค่าที่ต่ำกว่าความเป็นจริง เพื่อเสียภาษีน้อยลง

3. เนื่องจากการประกอบธุรกิจลีสซิ่ง ยังไม่มีกฎหมายจำกัดอัตราส่วน การถือหุ้นของผู้ลงทุนชาวต่างประเทศ ทำให้ผลกำไรที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจแทนที่จะตกอยู่กับคนไทย กลับไปเป็นของชาวต่างประเทศ ซึ่งควรจะมียกกฎหมายจำกัดการถือหุ้น มิให้ชาวต่างประเทศ ประกอบธุรกิจโดยตรง แต่ควรอนุญาตให้ร่วมถือหุ้นด้วย เพื่อจะได้รับประโยชน์ในด้านเงินทุนจาก ต่างประเทศและการถ่ายทอด เทคโนโลยี เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจลีสซิ่ง เนื่องจากลีสซิ่ง เป็นธุรกิจ ที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะอย่าง

4. การที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่ง ทำให้ทางการไม่มีอำนาจ เข้าไปควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งได้โดยตรงซึ่งบริษัทลีสซิ่ง อาจกระทำการที่เป็นการหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น การกู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ สถาบันการเงิน โดยให้ผลตอบแทนสูง แล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ทำให้เกิดความเสียหาย ต่อประชาชนโดยส่วนรวมและ เป็นการกระทบต่อ เศรษฐกิจของประเทศ

5. การที่ไม่มีกฎหมายกำหนดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศหรือสินค้า ที่สามารถผลิตได้ในประเทศ อาจทำให้เกิดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศอันมีผลกระทบต่อ เสถียรภาพ ทางด้านการค้าระหว่างประเทศได้แก่การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินได้

6. บทบาทของการให้เข้าแบบลีสซิ่งในระบบเศรษฐกิจ

แม้ความหมายของการให้เข้าแบบลีสซิ่งดูจะ เหมือนกับการ ให้เข้าแบบหนึ่ง แต่โดยธรรมชาติ ของการประกอบกิจการแบบลีสซิ่งแล้ว จะมีลักษณะคล้ายกับการกู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน เสีย มากกว่า แต่แทนที่สิ่งที่ให้กู้ยืมจะเป็นเงิน กลับเป็นทรัพย์สิน อันได้แก่ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ในทางปฏิบัติแล้ว เมื่อผู้ผลิตรายใดต้องการเครื่องจักร เครื่องมือ เพื่อใช้ในการผลิตหรือ ขยายการผลิตของตน หากผู้ผลิตรายนั้นไม่มีเงินทุนพอเพียงที่จะซื้อ เครื่องจักรมาเป็นของตนเอง เขาก็ อาจจะไปขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุนมาเพื่อที่จะนำเงินไป ซื้อเครื่องจักร เครื่องมือดังกล่าว อย่างไรก็ตาม โอกาสที่ผู้ผลิตจะได้รับเงินกู้ก็ไม่มากนัก หากไม่มี ทรัพย์สินของตนมากพอที่จะนำไปวางค้ำประกันเงินกู้ที่ต้องการ ในสภาพเช่นนี้ ผู้ผลิตอาจใช้วิธีการเข้า แบบลีสซิ่งจากบริษัทที่ประกอบกิจการแบบลีสซิ่งแทน เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งเครื่องจักร เครื่องมือ ที่ตนเอง

ต้องการจะใช้ โดยการติดต่อกับบริษัทลีสซิ่งเพื่อขอเช่าเครื่องจักร เครื่องมือ ดังกล่าว ซึ่งถ้าหากตกลงกันในหลักการและอัตราค่าเช่า (คือ เงินต้นบวกกับดอกเบี้ยนั่นเอง โดยที่เงินต้นก็คือ มูลค่าของเครื่องจักรที่ระบุในสัญญาเช่า) ได้ทั้งสองฝ่ายแล้วบริษัทลีสซิ่งก็จะไปซื้อเครื่องจักร เครื่องมือตามที่ผู้เช่าระบุไว้ในความต้องการของตนมา เพื่อที่จะนำไปให้เช่าต่อไป โดยที่บริษัทลีสซิ่งซึ่งเป็นผู้ให้เช่าจะยังคงมีกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักร เครื่องมือ นั้นขณะเดียวกันผู้เช่าก็สามารถนำเครื่องจักร เครื่องมือ นั้นไปใช้ประโยชน์ในการผลิตของตนได้ โดยจ่ายค่าเช่าให้กับผู้ให้เช่าตามอัตราที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งถ้าหากผู้เช่าไม่ปฏิบัติตามสัญญา ผู้ให้เช่าก็มีสิทธิ์ที่จะยึดเครื่องจักร เครื่องมือ นั้นคืนมาได้

ในทัศนะดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น บริษัทที่ประกอบกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งจึงทำหน้าที่คล้ายคลึงสถาบันการเงินมากกว่าผู้ประกอบการให้เช่าแบบธรรมดา เพราะการประกอบกิจการแบบลีสซิ่ง เป็นการจัดหาเงินทุนให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแบบหนึ่ง โดยการให้ในรูปแบบของเครื่องจักร เครื่องมือ และจะมีบทบาทช่วยตอบสนองความต้องการเงินทุนเพื่ออุตสาหกรรมของประเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีปัญหาในด้านข้อจำกัดทางการเงิน หรือแม้ผู้ที่ไม่มีข้อจำกัดทางการเงินแต่ไม่ต้องการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ มาเป็นของตนเอง เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของเครื่องจักร เครื่องมือ ชนิดนั้นอยู่ในอัตราสูงจนอาจจะทำให้เครื่องจักร เครื่องมือ ที่ต้องการจะใช้นั้นล้าสมัยเร็ว ผู้ผลิตดังกล่าวก็อาจจะหันไปใช้ประโยชน์จากการเช่าแบบลีสซิ่งได้

กล่าวโดยสรุป การให้เช่าแบบลีสซิ่งจะเป็นช่องทางหนึ่งในการขยายตัวของระบบการเงิน และช่วยระดมเงินทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนและการผลิตของผู้ประกอบการในระบบเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการสามารถใช้บริการทางการเงินเพื่อการลงทุนในลักษณะที่ต้องการโดยเฉพาะเพิ่มขึ้นจากบริการที่มีอยู่ และไม่จำเป็นที่จะต้องหาหลักทรัพย์มาค้ำประกัน เมื่อต้องการเครื่องจักร เครื่องมือ มาใช้ในการประกอบกิจการ นอกจากนั้นระยะเวลาของการได้เครื่องจักรมาใช้งาน ย่อมสั้นกว่าการขออนุมัติเงินกู้จากธนาคารหรือบริษัทเงินทุนเพื่อนำไปซื้อเครื่องจักร เครื่องมืออีกทอดหนึ่ง และโดยปกติ ระยะเวลาของการเช่าหรือการจ่ายเงินมักจะยาวกว่าการกู้เงินจากธนาคาร เป็นผลให้มีส่วนช่วยลดภาวะทางการเงิน และผู้ผลิตจะมีความคล่องตัวในด้านการบริหารการเงินของกิจการมากขึ้น โดยสามารถหลีกเลี่ยงการลงทุนที่เป็นเงินสดและอาจจะนำหลักทรัพย์ที่มีอยู่ไปใช้กู้ยืมเงิน

หรือหาประโยชน์ในทางอื่นได้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประกอบการยังสามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างแน่นอนโดยการใช้ประโยชน์จากการจ่ายค่าเช่าคงที่เป็นเครื่องป้องกันภาวะเงินเฟ้อได้อีกด้วย

สำหรับผู้ผลิตเครื่องจักร เครื่องมือ การให้เช่าแบบลีสซิ่งจะให้ประโยชน์ต่อเขาในด้านการขายสินค้า เพราะมีช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้น และวางแผนการขายได้ดีขึ้น รวมทั้งด้านการจัดการทางการเงินเพื่อการขาย เนื่องจากการมีระบบลีสซิ่งจะช่วยลดภาระในการแสวงหาทุนเพื่อขยายการตลาดและช่วยหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของเครดิตได้

ถ้ามองให้กว้างขึ้น ในทัศนะของภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งจะช่วยสนับสนุนให้มีการขยายตัวเพื่อการลงทุนในเครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการผลิต รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและการเพิ่มกำลังการผลิตเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ¹³ ในอีกด้านหนึ่งจากการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาปรับปรุงการผลิตและพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศส่งผลให้สินค้าไทยสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้ ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศและยังช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศจากการที่ต้องนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศ อันจะมีผลต่อเสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศ ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศได้ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่นำเข้าจะต้องก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ และหลีกเลี่ยงการนำเข้าเครื่องจักรที่ผลิตได้ในประเทศ¹⁴

7. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการให้เช่าแบบลีสซิ่งกับสถาบันการเงินในระบบ

ลักษณะของธุรกิจลีสซิ่ง หากจะพิจารณาถึงในด้านที่เป็นแหล่งระดมเงินทุน เพื่อการจัดซื้อและให้เช่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ แล้ว ก็นับได้ว่าการประกอบธุรกิจลีสซิ่งซึ่งมีลักษณะ เช่นเดียวกับกับสถาบันการเงินเพื่อการลงทุนประเภทหนึ่ง ต่างกันแต่เพียงที่ธุรกิจลีสซิ่งมีการระดมเงินทุนจากแหล่งที่จำกัด และบริการให้เช่าหรือให้ลีสซิ่งเชื่อในรูปแบบของ

¹³ จงรัก ระรวยทรง, "บทบาททางเศรษฐกิจและปัญหาทางภาษีการค้าของการให้เช่าแบบลีสซิ่ง (Leasing) สรรพากรสาส์น 33 (พฤศจิกายน 2529): 26-27.

¹⁴ มารศรี กิตติอุดมเดช, "ธุรกิจลีสซิ่ง, (Leasing) ในประเทศไทย," หน้า 55.

เครื่องจักรและอุปกรณ์โดยได้รับผลตอบแทนเป็นค่าเช่า ในขณะที่สถาบันการเงินอื่น ๆ มีแหล่งเงินทุนจากประชาชนทั่วไปหรือแหล่งอื่นที่กว้างขวางกว่า และให้สินเชื่อเป็นตัวแทน โดยได้รับผลตอบแทนเป็นส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยที่กู้ยืมมากับอัตราดอกเบี้ยที่ให้กู้ยืมแก่ลูกค้า

เมื่อพิจารณาลักษณะของธุรกิจสินเชื่อ จะเห็นได้ว่าทำหน้าที่คล้ายกับสถาบันการเงินในระบบ ดังนั้นจึงมีประเด็นที่ควรพิจารณา 2 ประการคือ

1. ธุรกิจสินเชื่อควร เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งในสถาบันการเงินในระบบหรือไม่
2. ควรอนุญาตให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจสินเชื่อด้วยหรือไม่

ประเด็นแรก: ธุรกิจสินเชื่อควร เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งในสถาบันการเงินในระบบหรือไม่

เนื่องจากธุรกิจสินเชื่อ เป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่งที่อยู่นอกระบบและยังไม่มีกฎหมายรับรอง เมื่อพิจารณาลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจสินเชื่อ จะเห็นได้ว่าเป็นธุรกิจจัดการทางการเงินซึ่งมีลักษณะ เช่น เดียวกันกับสถาบันการเงินเพื่อการลงทุนประเภทหนึ่ง กล่าวคือ ธุรกิจสินเชื่อจะทำหน้าที่จัดหาเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุน หรือไม่ต้องการให้เงินทุนไปจมอยู่กับเครื่องจักร ธุรกิจสินเชื่อจะเป็นผู้จัดหาเครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่ลูกค้าต้องการแล้วนำมาให้เช่า โดยคิดค่าบริการในรูปของค่าเช่า กล่าวคือ เป็นการให้สินเชื่อในรูปของเครื่องจักรอุปกรณ์โดยได้รับผลตอบแทนเป็นค่าเช่านั่นเอง ลักษณะการให้สินเชื่อของธุรกิจสินเชื่อจะมีลักษณะคล้ายกับการให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนในกิจการที่เกี่ยวกับ "กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา"¹⁵ คือ เป็นการให้สินเชื่อในระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรม เป็นทางค้ำปกติ แต่ต่างกันว่า การให้สินเชื่อของบริษัทเงินทุนเป็นการให้กู้ยืมเงินเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจการดังกล่าว ส่วนการให้สินเชื่อของบริษัทสินเชื่อ เป็นการจัดหาทรัพย์สินมาให้ลูกค้าเช่า เพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ แทนการซื้อ นอกจากนี้ทรัพย์สินที่ให้เช่ายังมีมูลค่าสูง ซึ่งธุรกิจไม่สามารถที่จะซื้อมาใช้ประโยชน์ด้วยเงินทุนของตนเอง ดังนั้นธุรกิจสินเชื่อจึงเป็นแหล่งเงินทุนอีกแหล่งหนึ่งที่ช่วยขยายฐานระบบ

¹⁵ ดูพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์

การเงินให้นักลงทุนมีทางเลือกมากขึ้นโดยจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์ที่จำเป็นมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนของตนเองในการจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้งาน ซึ่งทำให้เงินทุนที่มีอยู่จำกัดไม่จมอยู่ในเครื่องจักรอุปกรณ์ และสามารถนำเงินทุนนั้นทำประโยชน์ในด้านอื่นได้ ธุรกิจลิสซิ่งจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศได้เป็นอย่างมาก จากบทบาทของธุรกิจลิสซิ่งดังกล่าวผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าธุรกิจลิสซิ่งน่าจะจัดเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งของสถาบันการเงินในระบบโดยมีกฎหมายควบคุมโดยเฉพาะ เพื่อให้ธุรกิจลิสซิ่งดำเนินงานอย่างมีระเบียบแบบแผนและดำเนินการในขอบเขตที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันมิให้บริษัทที่ประกอบกิจการคล้ายบริษัทเงินทุนแต่ใช้ชื่อลิสซิ่งเป็นการบังหน้า เพื่อประกอบกิจการดังกล่าว โดยบริษัทเหล่านี้ต้องจดทะเบียนขออนุญาตต่อทางการให้ถูกต้อง

ถึงแม้ว่าการประกอบธุรกิจลิสซิ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมเหมือนกับสถาบันการเงินที่รับเงินจากประชาชน ทั้งนี้เพราะบริษัทลิสซิ่งรับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากประชาชนไม่ได้ก็ตาม แต่การดำเนินงานธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินงานโดยเสรีของธุรกิจลิสซิ่งในหัวข้อที่ 5 ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรมีการควบคุมอย่างเคร่งครัดเหมือนอย่างสถาบันการเงินในระบบ จะปล่อยให้ดำเนินงานโดยเสรีเหมือนการประกอบธุรกิจการค้าธรรมดาไม่ได้

ประเด็นที่สอง: ควรมีขออนุญาตให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจลิสซิ่งด้วยหรือไม่

ในต่างประเทศส่วนใหญ่ ทางการมักอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนประกอบธุรกิจลิสซิ่งได้ ทั้งนี้เพราะเห็นว่า เป็นธุรกิจการจัดการทางการเงินและทำหน้าที่เป็นแหล่งระดมเงินทุนที่คล้ายคลึงกับสถาบันการเงิน สำหรับในประเทศไทยกฎหมายยังไม่อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนประกอบธุรกิจลิสซิ่งได้ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายควรเปิดโอกาสให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนประกอบธุรกิจลิสซิ่งได้ด้วย

เหตุผลที่ควรให้บริษัทเงินทุนทำกิจการลิสซิ่งได้ก็คือ เนื่องจากลิสซิ่งเป็นธุรกิจจัดการทางการเงินจึงควรเป็นบริการหนึ่งของสถาบันการเงิน และการบริการจะก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นค่าธรรมเนียมซึ่งบริษัทเงินทุนควรมีรายได้ประเภทที่เป็นค่าธรรมเนียมนี้มากกว่าเดิมคือแทนที่จะ

มุ่งหารายได้ในส่วนต่างของดอกเบี้ยอย่างเดียว อีกประการหนึ่งบริษัทเงินทุนมีความชำนาญในด้านการเงินและการบริการอยู่แล้วไม่จำเป็นในด้านกาให้คำปรึกษา การจัดสรรเงินจากที่ต่าง ๆ การจัดหาสภาพคล่อง การจัดระเบียบการเงินหรือการจัดตั้งกิจการใหม่ เป็นต้น ซึ่งบริษัทเงินทุนสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี

การประกอบธุรกิจลิสซิ่งนั้นควรจะต้องมีใบอนุญาต เฉพาะ เช่นเดียวกับใบอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ เป็นต้น ดังนั้นหากบริษัทเงินทุน หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จะประกอบธุรกิจลิสซิ่งก็จะต้องมีใบอนุญาตขอประกอบกิจการด้วย ซึ่งการทำธุรกิจลิสซิ่งไม่ว่าทุกบริษัทเงินทุนควรจะได้รับใบอนุญาตเข้าไปทำทั้งนี้เพราะอาจเกิดปัญหาและอุปสรรคได้เนื่องจากลิสซิ่งเป็นธุรกิจที่มีเทคนิคการดำเนินการค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน มีความเสี่ยงภัยสูงและต้องการความชำนาญเฉพาะอย่าง ดังนั้นบริษัทเงินทุนที่จะประกอบกิจการลิสซิ่งได้จะต้องมีฐานที่มั่นคง และผู้บริหารมีความสามารถเพียงพอ

สำหรับธนาคารพาณิชย์นั้น สามารถทำกิจการทางการเงินได้ทุกอย่าง จึงสามารถทำธุรกิจลิสซิ่งได้ด้วย หากกฎหมายอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถบริการลิสซิ่งได้ ธนาคารจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดรายได้สูงกว่าการลงทุนในรูปแบบอื่น
2. เป็นการรักษาลูกค้าเดิมไว้ และขยายประเภทลูกค้าใหม่
3. เป็นการขยายตลาดของธนาคารไปในอาณาบริเวณที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดสาขา
4. เป็นการสนองนโยบายของทางการที่ต้องการให้ธนาคารพาณิชย์อำนวยความสะดวกและสนองความจำเป็นของลูกค้า
5. ธนาคารสามารถจัดการกำหนดราคาของลิสซิ่งในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้มากกว่าบริการทางการเงินรูปแบบอื่น ๆ

เกี่ยวกับการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นมีทั้งสินเชื่อระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวและมีกฎหมายควบคุมโดยเคร่งครัด ดังนั้นการให้สินเชื่อทางด้านลิสซิ่งธนาคารพาณิชย์จึงสามารถให้บริการได้

กล่าวโดยสรุป ธุรกิจลีสซิ่งควร เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งของสถาบันการเงินในระบบ
ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินงาน ของธุรกิจลีสซิ่ง มีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาบันการเงิน เพื่อการลงทุน
อย่างหนึ่ง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อภาวะ เศรษฐกิจและการเงินของประเทศ และเพื่อ เป็นการ
ควบคุมการดำเนินงานของบริษัทที่ประกอบธุรกิจคล้าย เงินทุนโดยใช้คำว่า "ลีสซิ่ง" บังหน้า

ในส่วนของผู้ประกอบการลีสซิ่งนั้น ควรเปิดโอกาสให้บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์หรือ
ธนาคารพาณิชย์ทำธุรกิจลีสซิ่งได้ด้วย แต่การประกอบกิจการลีสซิ่งนั้นจะต้องขออนุญาต การที่เปิด
โอกาสให้สถาบันการเงินดังกล่าวทำธุรกิจลีสซิ่งได้นั้นจะก่อให้เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจ และ
ช่วยลดต้นทุนค่า เข้าให้ถูกลงด้วย